

Napút-füzetek

2018 130.

Nemmese Emese

**Nincs
rózsás labirint**

Körmyezetemért mély hálával azoknak,
akiknek még a bőrük sem otthonuk.

Ilus

...csak nem szabadulok a vakarcstól... én, hülye, azt hittem, elég lesz ez is, sehogyszem sikerült... kész erődben volt a kis szemét... leizzadtam, fél óráig döfködtem, nem ette ki a fene... azt hittem, elég hegyes... ki kellett volna hegyezni... lejött volna a zománc, még bajom esett volna... rábasztál, Ilus... már másodszor caplatsz ide a francba... mert a főorvos úr folyton nyaggat: *mikor megy hozzá, Iluskám, hogyan fejlődik a kicsi...* hogyan fejlődne, hülye... naaa, jó, *hogy föl nem lök, hogy tolakszik, vén dög...* most várhatom a következőt... de sokan akarják látni, minek adták be, ha látni akarják... vagy tényleg betegek... szerencse, hogy mink is betegek voltunk előtte, így lehetett ide... azt nem kell tudniuk, hogy már öt éve vége volt, a főorvos úr rendes volt, persze, úgy panaszkodtam neki, az meg látta, jobb, ha elintézi... anyukámnak és Teréznek azt mondtam, elvették a tbc miatt... még sajnálnak is...

...nálunk is ilyenben fekszenek... a feje még laposabb, mint a múltkor... nem forgatják, mindegy, én sem fogom, hacsak nem a párnát... talán már odabent megszokta, már a múltkor se bömbölt, pedig pfű, de szarszaga van... megint egy álló seb lesz a segge, amikor kibontják... de utálok nézni... múltkor meg tudtam volna fojtani, de mindig jött valaki... most is meg tudnám...

...szép lesz a kis kurvája... ha eljut addig... nem is hasonlít... csak egyet akartam ettől a szemétládától, meg is mondtam neki, erre csak csinál nekem még egyet... a hajam kihullott, a fogam szétrohadt, rajtam maradt tizenöt kiló... e miatt a rühös miatt... mondtam, hogy vigyázzon... erre belém eregeti, mintha csak hugyozna... azt lesheti, mikor fekszem össze vele, igaz, soká alszunk megint Teréznel... Teofild jól odamondott neki, hogy *szűjjél magadnak bazmeg...* leesett ám az álla Teréznek... most nézzen le, nekem lett három, neki egy se, nem is lehet neki... amikor nekem kell, vigyázhat Árpikámra... meg hát az első nála volt vagy nyolc évig, mióta befeküdtem, de végül elperelte az apja, mert összejött egy cigány asszonnyal... *neked legyen elég az, nagyságos Terikém, nekem is elég egy...* több biztos nem lesz, Teofild büdös, mint a dög... nincs hol fürdeni, de moshatná a valagát lavórban... szerencse, hogy én odabent zuhanyozok mindennap...

...hozzák a tápot, végre, éhes vagyok... az annyaúristenit, kétféle közül választhat, micsoda jó dolga van... finom, jó lesz Árpikámnak, észre se veszik, a kórházban se, soha... Árpika mindig beteg, mindig be kell vinni Terézhez, hogy meggyógyuljon a melegben... ez a riherongy meg itt kettő közül választhat...

...nahát hogy ez mekkora... már nagyobb, mint a bátyja... a rosseb egye meg, de haragosan néz... fehér a haja... hogyhogy... nem, ez nem lehet az enyém... megkérdezem a nővértől...

...mi zöldséglevesen élünk évszámra, ez meg itt kerekedik... hát ezért kérek pénzt az ellátásáért... de abból nem esznek... mi... még fizessenek is érte... mióta világra szartam, Teofild a fületem rágja, vigyük haza... hát, fizetés helyett

inkább... érti egyáltalán, amit mondok... tud egyáltalán beszélni... hát én hozzá nem szólok...

...mindegy, valahogy majd csak megeszi a fene, nem fér el nálunk, én nem tartok idegent, hiába mondja a nővér, hogy az enyém...

...kurvaanyád, hogy megjött a hangod, félsz a buszon, mi... nekem itt nem bógsz, kikaparom azt a villámló szemedet... néznek, még vigyorogni is kell, az anyád, megsimítom a fejedet, de azt megemlegeted, legalább már okod is van... azért jó, hogy néznek vele, kihúszom magam... *igen, gyönyörű, köszönöm...*

...Teofild megint tökrészeg... itt hagyom a drágalátos vakarcával... majd a hányévesektől kell ruha, szólok a főorvos úrnak... *jól van, na, nyár van, nem fagy meg meztelenül...* de csúnyán néz... hát ezt nem csinálja, mert én megmérgezem... amíg anyukámnál voltam pénzért, lefényképezte ez a hülye...

...csába, kérdezik a szomszédok, ki ez, olyan mérges vagyok, alig tudom halkan remegtetni a hangomat, *beteg volt, kórházban volt...* mindenki sajnál, hogy most egy beteg gyerekekkel kell kínlódní, mondom, *hát, valahogy bírni kell egy anyának...* szípoznak, fölajánlanak mindent...

...megnémultál, ribanc, *mióta itt vagy...* na, azért van hangod, hú, de folyik, gyorsan egy kis gézt, megint hozni kell az osztályról... így, nehogy Teofild meglássa, majd azt mondom, felhorzsolta... *jó, hogy nem tudod megmondani, ne nézz úgy, mint egy bíró, egyszer úgyis kivájom a szemedet...*

...Teofild úgy védi, mint egy bokszer, meg is vert, pedig most hozzá se értem, mindig e miatt a kis ribanc miatt áll a bál... már Teofild szemét is kikaparnám... tiszta seb a pofája, minek jártatja... nem is akarok rá gondolni... szar az élet, csak édesanyámék voltak jó emberek... én voltam édesanyám kedvence, akkor Terézék, a többiek, meg az anyósom, az a kalapos kisasszony, miért néznek le, pedig nem is bántottam őket... legalábbis nem mindet... épp Teréz panaszkodhatna, kiskorunkban azzal szórakoztam, hogy komizságot csináltam, aztán hagytam, hogy édesanyám Terézt verje el, amiért nem vigyázott rám eléggé... egyszer egy szomszéd lánnyal hülyültünk, futkostunk, lökdöcsödtünk a disznóvágáson, a pajtásom a süllő zsírba pottyant... de ezt csak mesélték, kicsi voltam... Teréz legalább segített letenni a vizsgáimat, meg pénzt küld... ezzel van olyan nagyra... hát ki segítsen, ha nem a testvérem, az a dolga... a többi testvérem szarik a fejünkre... meg Teofild nővére is, az a kurva...

...Árpikám, megyünk, megnézzük a tűzijátékot, ez még kicsi, cipelje a kurvaisten, megint jól összeveszünk rajta... *nem lesz semmi baja, ha fél a tűztől, annál jobb, éjjen ki a szeme...* Teofild mindjárt nekem jön... mindig olyan tutyimutyi, de mióta lopkodom a borát, hamar bepöccen...

...egy szót se szól, pedig tud beszélni, *szégyenbe hozol, azistenhúzzona-faszára...* az óvónők is szekálnak, hogy *adjam nekik örökbe*, mindenkinek ez a kis tetű kell... talán mert szépen énekel, mi van, koldulni akarják küldeni

talán... én adnám is, épp azért panaszkodom, milyen bajos vele, de ez a hülye Teofild nem engedi...

...minek a póló játszani, az utcán se, én ugyan nem mosok rá... majd elta-
karja... jól képen szántom megint...

...fűt a bor, jó a kedvünk, köztöködünk, ordibálunk, ez az esti program, jobb, mint a tévé... Teofild kilök egy szál hálóingben, bereteszeli az ajtót, a szokásos műsor, *basszameg, de hideg van*, mezítláb a hóban, ordítok, *ibrik, megöllek, ha nem nyitod ki*, ez a kis hülye nem fél, mi van, talán ő is be akarja fejezni... Teofild hangját hallom, a mákvirág zubricskájának duruzsol, *nehogy kinyissa, mert nem áll vele szóba többet*, mindig ez a szöveg, no hiszen, amennyit ez szóba áll vele... kinyitja, mindig kinyitja, most is nekiesek, *mindig miattad áll a bál, riherongy*... zokog, sokkal jobban csinálja, mint én, pedig a szomszédok hogy beveszik az én kis picsogásomat is, de én nem veszem be, hazug kis dög... *brühühü, mimóza*, mondom neki, *nem is az én gyerekem vagy*... Árpikám örül a bulinak, szerintem is jó...

...mondják az óvónők, még hat se lesz ősszel, maradjon még egy évet, szó se lehet róla, menjen pénzt keresni... *mehet ő is zenetagozatra a szép hang-jával*... Árpika botfűlű, mint én, se a csellót, se a trombitát nem szereti... a kis szaros titokban húzhatja, fújhatja, nem íratjuk be... nem érdekel, hogy kötelező a tagozaton...

...mindennap intővel állít haza... énekel, fűtül az órán... az intőkért is szidom... pedig ebben pont hasonlít rám... a tanítónő, az a cigány kurva, nem hagy békén, szerinte uzsonnát kellene küldeni... hetente egyszer mosdik a bátyja után, készpasz... rengeteget beszél a tanítónő, számápadba ültette... minek mondja, tőlem azt csinál, amit akar... legalább megtudja a kis rohadék, hol a helye...

...ez a kis hülye remegve kérdezi, segíthet-e, persze hogy... nesze, de jó, végre... átadom neki a kézi mosást... végre be lehet fogni, már nyolcéves, ideje volt... alkalmilag eddig is, de akkor mostantól mindig... a főzésnek a végére is ritkán emlékszem... furcsa ízű, amit főz... mindig kuncsorog, hadd nézze, ahogy főzök, én ugyan nem engedem, ne leskelődjön utánam a kamrában... de legalább nem mindig tejbegríz van... ha a szakácskönyveimhez nyúl, letöröm a kezét... ne félj, Ilus, minden könyved a helyén marad, ez még pisilni is beszarva kérezkedik ki... mosás meg főzés közben állok mögötte, bele-belekapok a hajába... néha túl jól sikerül, mindenestül jön...

...még mindig gyakran marokra fogom az ollót, az ágya mellett járkálva hosszan morzsolom, *megöllek, kurvaanyád, aki világra szart*... de ez a kis hülye nem fél... nem tudom, miért nem merem... amikor a haját tépem, és mint egy rongybaba, hagyja magát egy hang nélkül... valahogy mindig abba-hagyom... a legrosszabb, ahogy néz, nem haraggal, még csak nem is szomorúan, inkább mint aki nincs is ott, üres zsákot cibálok...

...minden mozdulata meglep, ez nem az én gyerekem, egyedül beiratkozik hegedülni... úgy megdöbbenünk, még szidni is elfelejtem... egy Dunába lőkött ismerős fiú hangszerét szinte ingyen megkapjuk... ugyanazt húzza százszor, *nekem nem nyenyerezél itt, mert kíváglak a nyűnyűvel együtt...* elvonul vele az erdőbe, végre csak a jó ebédhez szól a nóta a rádióból...

...nagyzol itt nekem, fogkefét meg fogkrémet hoz a boltból, pedig csak a szokásost kértem, kenyeret meg bort... a tévében látta, hogy fogat kell mosni... azt hiszi, nem hallom, hogy titokban mosdik is, nekem itt nem telíti be az emésztőt, már másodszor töröm rá az ajtót, fáj az öklöm... lyukak az ajtóban, ki kell cserélni, ne lássák... eldugom a kulcsot... de így is beslisszan, két perc a kétfokos vízben, aztán megy az ötfokos szobába, nem normális... épp jön a szomszéd fiú, na megállj, kitárom a fürdő ajtaját, végre egy kis öröm, milyen zavarban vannak, mint egy filmben...

...ez a dög először beteg hároméves kora óta, remélem, már kinyiffant, három napja mozdulatlanul fekszik, nézzük, úgy rázom, hogy a feje csattog a falon... ez nemhogy nem döglött meg, ez meggyógyult, gyógyszer nélkül, azanyád...

...az iskolában megtanították kötni, varni... én nem akartam, pedig anyukám varrónő, mindent megcsinált, minek tanultam volna, utáltam tanulni, de anyukám már nem lát... ibrik tanítson meg engem is... horgolni is megtanít... de a horgolás túl bonyolult... kötni végül is nem rossz, csak fárasztó... néhány kardigánt kötök magamnak, Árpikámnak, egye fene, egy rövid pulcsit neki is kötök, bent kaptam a fonalat, de a hülye összeugrasztja első mosáskor, baba-ruha lesz, pedig nincs babája... egyszer egy tenyérynit kapott, amikor majd egy hónapig kórházban volt háromévesen, ne lássák, hogy nincs neki... erre nem elvesztette?... felseperte a takarítónő, az a szemét, ez a kis hülye meg nem mert szólani... én se tudtam, hogy gyapjú, meg hogy azt hogyan kell mosni, pedig mintha anyukám mondott volna valamit... a fene ebbe a szarosba...

...nagyon idegesít, hogy egyre többet olvas, *azonnal hagyja abba, mindjárt*, válaszolja, mi az, hogy nem azonnal, a kályhába gyújtósna készített vat-tait bontom ki az apja előtt, jól sikerül, hang nélkül bóg... felkeléstől lefekvésig bóg mindennap, citromsárga a pofája, teste, mint egy vízbe fúlnak, fölpuftadt, nahát, még a végén megsajnálom, kérdem, *valami becsületbeli ügy*, gondolom, felcsinálták, milyen sötéten néz a kis ravasz...

...meghív mindenféle előadásra, ki nem szarja le (ahogy Árpikám mondaná)... állandóan bosszant, elmegy szombaton zenekarra, itt meg úszik minden... fehér anyagot kér fellépőszoknyának, adok egy szitává feslett lepedőt, megvarrja kézzel, pedig van gép, de ahhoz csak akkor nyúlhat, amikor én rendelek... a koncertről széthasadva hozza haza, röhögök, leült, és szétrepedt rajta... egye fene, egy énekes műsorukra elmegyek, ő tanította be, legalább egyszer lássanak az iskolájában... a színpadon a csöcse úgy ugrál, mint egy négernek, az *anyád picsája, úgy nézel ki, mint egy kurva*, mondom, *miért*

nincs melltartód, erre szemrehányón néz rám... *brühühü, te mimóza, téged elcseréltek ott, hol, kérdezi, a francba, majdnem elszóltam magam...*

...*hogy ő kapna ingyen egy zongorát, be is férne... kivágom a zongorával együtt, nem fog itt nekem klimpírozni...*

...a seprűnyelet fogom két marokra, és nagyon belelendülök, na most a fejét kettéhasítom... sikít, de olyat, hogy az egész utca hallja... a nézésétől hagyom abba, komoly, idegen... berohan az apja, bátyja, ordítanak, vernek, a mamlasz zokog, hahaha, hang nélkül, elment a hangja, most énekeljen olyan szólót vagy mit... a szomszédoknak magyarázkodhatok, hogy *szegény megégette a kezét...*

...hoz mindenféle plaketteket, érmeket, azt sem értem, mire kapta...

...ez elköltözik nekem, ki fog fát vágni, főzni, mosni, söpörni, vásárolni, álljon meg a menet... az osztályfőnöke, az a zsidó kurva, az beszélte tele a fejét... még hogy jobban tudna kollégiumban tanulni, eladónak, készpasz... mindent bevetttem, hogy megakadályozzam a gimnáziumot, de Teofild megfenyegetett... nem sokat költök rá, két inge van, egy nadrágja, egy szoknyája, eszi a tejbegrízt, egy álló seb, nem engedem mosdani... de már régen hozhatna borra valót... ha már egyetemre megy, mondtam, *menjen orvosnak*, hogy domborítsak vele az osztályon... azt bezzeg nem akar... tanár akar lenni, biztos összeszúrte a levelet valamelyikkel... a szomszédoknak azt mondom, *micsoda áldozatokat hoztam, kitanítottam, nézzenek körül, de őkelme nem akar segíteni, inkább elment egy pasassal...* tetszik nekik az ötlet... már az egész falu engem sajnál...

...jó messzire ette a fene... nem akar hazaadni az ösztöndíjából, azt mondja, első félévben nem is kap... nem érdekel, ha éhezik belőle, hazudik... hétvégén és nyáron is csak aludni jön haza, azt mondja, tanulnia kell a könyvtárban... utálom a könyvtárat, a könyveket... kitépek a kezéből egy böhöm vastag könyvet, megtaposom, *brühühü, mimóza...*

...épp az osztályfőnökét szidom, erre fölpattan, picsog egyet, és elrohan, hogy *őt mindig bántottam, ki bántott, hülye... hogy őt többet nem látjuk...* csak azt sajnálom, hogy nem én dobtam ki... Teofild nem engedte...

...amíg nem látjuk, egyre unalmasabb, Teofildet szekálom helyette...

...csak két évig bírja, elkezd megint látogatni, azt mondja, megsajnálta minket... mondom, hogy mimóza...

...Árpikám itthonról jár egyetemre, épp ahogy elképzeltem, egy fiú, nem több... lesem minden szavát, mindene legyen meg, nekem semmi más nem számít...

...Árpikám nőszül, a lakodalomra elkölti a sajátját, a lakására elszedjük a húga pénzét, Árpika azt mondja, *megadja...* ezt kell mondani, ügyesen...

...szép három gyerek, a menyem jól főz, mindig kedves hozzám, díszvendég vagyok náluk... erre a háromra mindig vigyázok... egész jó, alig kell valamit csinálni, csak ne legyen baj...

...ültünk a lányommal nálam a kupacok közt, nyomta a mellemet, nyakamat belülről valami, egyszer csak megszólalt, *figyelj, én nem haragszom*... akkor mintha leszakadt volna a nyakamból az a súly... azóta nem tudok rátámadni... pedig szeretnék... már felnőtt volt, amikor még egész húscafatokat karmoltam ki belőle, egy odakapással hármat... nem csinált az semmit, segített teregetni... soha nem csinált semmit ellenem... sőt, mindig segített... talán épp ezért rühellem, mint senki mást... de többé nem tudom úgy bántani... olyasmi lett, mint a főorvos úr az osztályon...

...férjhez megy egy zsidóhoz... Teofil meg akart halni az esküvő előtt, direkt nem ment be a kórházba a kezelésre, sikerült is neki, öt nappal előtte... úgy kell nekik... végigbögöm az esküvőjét, még nyomkodom is a zsebkendővel a szememet, céklavörös legyen a fejem, ebből is megvetés lesz, hehe...

...jön a friss hús, a lányom szül, bemegyek a szülészetre, előadom a hős anya áriáját, hangosan zokogok, pénzt birkózok a szülésznő zsebébe... aztán csak egyszer látogatom meg, hogy ellopjam az örökléséről szóló végzést, sikerül is... kézbe kérem a babát, fürkészi, mit akarok, *nem bántom*, mondom, és ezúttal tényleg nem, de gyorsan visszaadom, mielőtt meggondolom magamat...

...a második gyereket szülte, kihozza megmutatni... na megállj, a padlót vastagon felszórom hangyairtó porral, ahogy belép, kavargó föl a por, sprintel vissza az újszülöttel oda, ahonnan jött...

...a harmadik gyereket egyévesen látom, mert karácsonyra kértem tőle húszezret, eljövök érte, egy nescafényi vizet forral nekem a konyhában, ezalatt kirakom a nyitott ablakba a babát, húsz méter magas, biztos halál, jön vissza, *mit csinálsz, ő kérte*, válaszolom... nem mondja, hogy a gyerek még nem is tud beszélni, most sem védekezik... mimóza...

...jó, hogy már nem meri idehozni a vakarcsait... mindig csak akkor jön, amikor segítségül hívom, este, így a szomszédok sajnálnak, hogy rám se nyitja az ajtót... kitalálok ezt-azt a vejemről, hadd higgyék, hogy még mindig a családjával van, így jobban haragszanak rá...

...sosem szólok neki, hogy kórházba kerültem, tudom, belekerül egy időbe, amíg észreveszi... a kórházban azt nyávogom, *sok a dolga*, jó hamisan, működik, amikor kinyomozza, hol vagyok, és megjelenik, gyilkos tekintetek döfködik, utána már nyugodtan ugráltathatom, senkit nem érdekel...

...a fenébe, a végén én megyek el előtte, de jön utánam, készpassz, gyorsan a kávéjába iszok, azt hallottam, végstádiumban fertőz, jön utánam ő is... de ha ettől nem is, attól a megvetéstől, amit beültettem egész tömegek fejébe,

el kell pusztulnia... éppen ő magyarázott valami morofenetikus vagy morfo-genetikus mezőről...

...ez megint valami hülyeséget olvas, hogy *De én féreg vagyok s nem férfiú; embereknek csúfja és a nép utálata, blablabla...* üvöltöm, hogy *hagyuja abba, nem kell ez nekem, nem kell ez nekem...*

Teofil

...Győr határában nőttem föl... apám fölényes, rosszkedvű, politika, idegenek ellen folyton zúgolódó temesvári sóhivatalnok... dobermanunk nekifutásból átugrotta a kerítést, és az utcán is rendet csinált, annyira rettegett a környék, hogy egyszer valaki megmérgezte... sváb származású anyám háztartást vezetett, bigott szigora miatt korán lázadoztunk... tizennyolc évesen eljöttem... csinos nővérem is, évekig tartó féktelen mulatozásba vetette magát... öcsém hamar megházasodott, anyáméból egy másik nő karjaiba futott... fiatalon meghalt tbc-ben...

...osztályelső, a szüleim reménysége és nagy csínyenc voltam a bencések-nél... ma is kívülről fújom az Agricolát... eladtam a lelkemet egy jó poénért... rendeseek voltak a papok... a rajztanárom azt jósolta, a nagybányaiakhoz mérhető művész lesz belőlem... a csellótanárom azt, hogy híres csellóművész, a magyartanárom, hogy költő leszek... már harmadikban jelentek meg verseim az iskolaújságban, nagy dumás voltam, ezért én készítettem riportot a város-parancsnokkal... rosszalálták a jelentkezésünket a hadba... mi nagy mellénnyel járkáltunk, hogy tizenöt évesen felnőtt számba vesznek... minden eddiginél izgalmasabb kalandnak ígérkezett a háború... élveztük a tanárok szörnyűködését, én anyámét is...

...Neuhammerbe vittek... pár napig örültünk csak a lógásnak az iskolából... hamar csalódtunk... fáztunk, ugráltattak, nem volt hely, ketten feküdtünk egy ágyon, ettek a tetvek, alig jutott étel, remegett kezünk-lábunk, nem tudtak felöltöztetni, foglyoktól elszedett egyenruhát kaptunk, nekem lengyel, orosz és amerikai darabok jutottak...

...egyik este kiszöktünk a faluba, ittunk egyet... már akkor is nagy bajnoka voltam, Falstaff és Cyrano volt a példaképem... aznap éjjel három cimborámat lövette le a véreskezű parancsnok... úgy úsztam meg, hogy hazafelé megálltam hugyozni, az örök el voltak foglalva, nagy volt a kavarodás, már ott volt a parancsnok... mögöttük észrevétlen bejutottam a táborba... ahogy rohantam a barakkom felé, hallottam a géppuska ropogását... szerencsére száraz idő volt, ha a hóban nyomot hagyok, legkésőbb másnap reggel én is a kivégzőosztag előtt állok.... sosem józanodtam ki olyan gyorsan...

...a híradósokhoz osztottak be... egyetlen géppisztolyt adtak, végül még azt sem használtam... a sérült távíróoszlopokat kellett megjavítanunk... elindultunk az

oszlopok mentén, északnyugat felé... napokig gyalogoltunk, ellenség, falu sehol... a legfőbb ellenségnek az éhség és a februári hideg bizonyult, többen megfagytak... egy barlangban hordókra bukkantunk, valami lekvárszerű... az osztálytársam mohón belenyalt, azonnal összeesett... gyorsan gyufát gyújtottunk, cián volt...

...ebben a ciános barlangban húzódtunk meg éjszakára... hangokra ébredtünk, de nem németül, hanem angolul beszéltek... szinte megőrültünk, már azt se bántuk, hogy az ellenségnek járó durvaság helyett szinte atyáskodtak velünk, többen reszkettünk a láztól... a fogolytábor szanatóriumnak tűnt a kiképzőhöz képest... legnagyobb diákcsinnyünkben öten vettünk részt az osztályból, egyedül éltem túl...

...ittthon aztán a tudóm kétharmadát vették le... akkor rontottam kitűnőről elégségesre mindenből... más irányt vett az életem... egyre többet ittam... részen bedaráltam a bal mutatóujjamat a kukoricadarálóba... a zongorát és a csellót is abba kellett hagynom...

...a tudóm miatt nem járhattam képzőművészeti akadémiára, Czóbel Bélánál magánúton tanultam... a mester hitt bennem, országos festőversenyt nyertem a keze alatt...

...megnyertem egy országos költőversenyt is, Csoóri barátom is indult... akkoriban sok barátom volt, elmaradoztak, ahogy beszűkült az életem...

...a háború után menekültem kamasz magam elől, sokat festettem, olvastam... de csak nem bírtam politika nélkül... most a szabadság lelkesített... Nagy Imre rajongója lettem... földet osztottam... művészszalonokba jártam, mindenkit ismertem... együtt gondolkodtunk, hogyan lehet a társadalmi szolidaritást bevinni a festészetbe... míg egy este megütötte a fülemet egy mondatfoszlány... *Teofil? az agyongondolt germán szellem árad a képeiből...* egy mitugrász kritikus volt... de elkezdtek kerülni a tekintetemet... gyorsan elfogyott köröttem a levegő... láttam, hogy mások is háttérbe kényszerülnek, Bene Géza, Fekete Nagy Béla... banktisztviselő lettem, barátoknak festegettem... a könyveimen, festményeimen túl kellett adni, nem cipelhettem magammal albérletből albérletbe... egy szomszédom följelentett Beethoven szimfóniájának hangereje miatt... mit tehetek én arról, ha fortét írt... be is vittek, igaz, nem az Andrássy útra, hanem a Lipótmezőre... itt óriási szerencsém volt... Horányi Béla barátom volt az osztályvezető... *mit csinálsz itt, Teofil, kérdezte, borozgattunk, csevegtünk néhány órát a fogd-megekkel, de otthon kicsi a táncparkett, itt folytatjuk a bulit...* ezért a poénért kaptam egy szájrepszto pofont az egyik őről... a professzor aztán elment az igazgatóval, fél óra múlva kint voltam az utcán... de a félelem lassan bekúszott a festés és közém, bénította karomat, lelkemet, egyre kevesebbet alkottam...

...alkotóerőm maradékát két, vagy talán inkább három balul sikerült kapcsolatban vesztettem el...

...Rozi csinos titkárnő volt a banknál... az esküvő után mondta meg, hogy nem lehet gyereke... azt meg se mondta, hogy sokakkal kísérletezik, hátha

mégis lesz, arra magamtól jöttem rá egy szép napon... rohamosan romlott a hangulat... nem tetszett neki, hogy a bánatomat borba fojtom, hogy 56-ban én voltam a forradalmi bizottság elnöke... amikor kicsaptak emiatt a bankból, beadta a válókeresetet... akkor savat ittam... nem volt elég erős, megúsztam egy gégemetszéssel... ezt a mai napig szégyellem...

...bármit tudtam volna csinálni, mindenhez értettem, ha mondtak egy gépet, egy óra alatt összeraktam... de semmi ambícióm nem maradt, a csepeli gépgyárban lettem marós...

...melóztunk, káromkodtunk, szídtuk a rendszert, ittunk...

...megint szanatórium... az emeleten két csinos lány... Eszter viszonylag okos, kedves, jókat beszélgettünk... kár, hogy kiderült, hogy neki sem lehet gyereke... nézzük a másikat... Ilona vad, goromba, buta, szabadszájú... felüdülés ebben a gyáva, konformista, semmilyen világban... még vonzóbb, mint Eszter... és már van egy gyereke... alig beszélgettünk, kiszökünk a kocsmába, iszogatunk... olvad szét a karomban... előnt a rosszalkodás öröme...

...bemutat a sznob rokonainak... politikailag nem vagyunk egy oldalon... nem tetszik nekik, hogy iszom, nyalják ki a seggem... ez a Teréz böki a csőrömet, Ilussal kiabált, hogy *egyik részeges ágyából a másikéba fekszik*... de Ilus elmondta nekem... beolvastam neki... nem is tudja, hogy már hiába prédikál, útban a trónörökös...

...Árpi, drága Árpikám... a világ legszebb kisbabája... most már minden szép lesz...

...megint beteg, a fenébe, amíg nincs kész a ház, hideg van itt neki, meg köll engedni Teréznek, hogy vigyázzon rá...

...most nem olvasok, most építkezem... fárasztó, szerencse, hogy annyi haverom van... haladgatunk, iszogatunk... két örökölt kertes házból építünk egy szobát, a többi pénz borrá változik, mi is tudunk ám varázsolni...

...karácsony, Teréz paplanos ágyában, fürdés után más, de illatos ez az Ilus...

...mint egy fúria, tombol, megint úgy maradt... én örülök, én többet akartam... de úgy látom, ő nem...

...már látszik a hasán, ha már kettő lesz, összeházasodunk... szörnyen mérges, nem engedi megölelni magát... már megy szülni, de még mindig átkozódik, nem akarja a gyereket... jobbnak látom megkérni a doktort, a barátomat, hogy szerezzen a gyerekeknek egy helyet... beteg szülők gyerekeinek otthona, ez épp jó, nem állami gondozás, ha észhez tér Ilus, kivehetjük...

...Árpika szép, okos kisbaba, csak mindig köhög... Ilus már nyáron is Terézhez passzolja, ha beteg, egyre zsémbesebb, nincs is velünk a másik, mégis min-

dig azt szidja, miért nem az beteg, miért Árpika, honnan tudja, hogy az odabent nem beteg... mindent széthagy... én csinálom a kertet, a fűtést... de nem bírom nézni a rendetlen konyhát, szobát... a barátaimmal megint iszunk műszak után, sötétben járok haza, veszekedéssel fogad... ettől még később jövök haza...

...kapunk egy levelet, kereseti kimutatást kérnek, hogy kiszabják a beadott gyerek ellátási díját, csodálkozom, már két éve ott van, most jut eszükbe... mondom Ilusnak, őrjög, szedelőzködik, nem lehet hozzáérni, megszólítani, képen kap... én még nem is láttam, szülés után mindjárt elvitték, nem szereztem a kórházat, nem is voltam bent Ilusnál, épp elég volt Árpi után... annyira várom, hogy muszáj innom rá...

...de gyönyörű... miért nem gondoskodott ruháról ez az Ilus... ráadom a köntösömet, ejha, ez aztán a látvány, ezt le kell fényképezni... Ilus, mikor megtudja, tajtékszik, megjelöli érte a homlokomat...

...Ilus csúnyán összekarmolta... látom a szemében, meg van őrülve, lehet örködni...

...ez az Ilus már lop is... azt hiszi, nem veszem észre, hogy gyanúsán gyorsan fog a bor, a szeme már délelőtt keresztben áll, még azt a tízszavas szókincsét se tudja mondatba rendezni... nem beszélek vele, ha lehet, mert beleköt minden szavamba...

...időnként bekapcsolom a lemezjátszót, nem érdekel Ilus, ilyenkor kimegy a kertbe, utána verekszik, nem számít... vezényelek, óbégatok, sírok Beethovenre... Uborka (én így hívom, jobb, mint az Ibrik) a kiságyból néz öregem...

...már megint itt akarja hagyni egyedül, azért a nem egészen hároméves gyereket nem kéne, a délutáni műszakra hagyján, de estére... nem akarja cipelni a tűzijátékra, én Árpikát hozom, neki kell kisuborkát, de lusta, szólok neki, erre összekarmolász, megint csupa vér a képem... a gyárban mindenki rajtam gúnyolódik... már a beosztottjaim is kinevetnek, elhúzódnak tőlem...

...kötözni való marha voltam, Ilus egyáltalán nem vicces... de már mindegy, a kocka el van vetve, itt van a két gyerek... Uborka egyre furábbban hallgat... nem azért, tetszik, hogy nem jár állandóan a pofája, mint az anyjáé, csak különös... én inkább a fiammal beszélgetek, tanítgatom a faktorokat, nem lehet elég korán kezdeni, okos ez a gyerek, mutatom neki, hogy kell a sakkbán gondolkodni, szavalok neki, hazafelé hozok neki kártyát, műanyag katonákat, meccsboxot...

...Uborkát inkább csak védem, mint juhot a farkastól... van dolgom, az anyja folyton baszogatja... Hamupipókének és Juliskának neveli, Ilus semmit nem csinál, csak hámozza Uborkát, mikor nem vagyok ott... én már csak a nyúzás nyomait látom...

...jó lány... elmegy borért, kinyomja a pattanásaimat... ez a háborodott Ilus rám önt egy fazék zubogó vizet... Uborka bekeni a sebeket, csak a szélén hólyagosodik fel... jobb feleség lenne, mint az anyja...

...jólesően hadonászok, üvöltök, *itt csak egy isten van, a tudás, aki bibliát olvas, kitagadom...* értetlenül néznek, látszik, hogy ismeretlen a szó, az a jó... én az építkezés óta, vagy talán Ilus óta semmit nem olvasok, csak rejtvényt fejték... le van szarva, nem számít...

...csak kétféle ajándék van ebben a házban, amit Árpika kap, és amit Emesétől kapunk... én mindig festéshez kelléket, akvarellpapírt, festéket, ecsetet... gondolom, a visszajáró pénzt gyűjti rá össze... már régen nem tudok festeni... valahogy megrekedt bennem az ihlet... csak egyszer ragadok ecsetet, leskiccelem a hetedikes Emesét, amint ölében írja a leckét, a lommal teli asztalt le hagyom, Ilus ne legyen a képen...

...megnézem, mi van a lába között, ez még nem sík... pofon vág, végül is igaza van, nem szokás... próbálok megelégedni a látványával... tizenkét éve nem voltam nővel...

...Ilus nem engedi gimnáziumba Uborkát, keressen pénzt... sarkamra állok... *hogy eligyad, abból nem iszol... az én házamban az van, amit én akarok... mész a papírjaival a gimnáziumba, mert megöllek, Mocsok Rozi...* most jön a *menjél vissza a Rozikádhoz*, a jobb horog meg az alattomban karmolás, szemkikaparás... addig nem hagyom békén, amíg el nem intézi... kötözködő állat, szidja a kurva anyámat, a múltkor addig verekedett, míg visszaütöttem... csak egy kis ütés volt kézfejjel, a mellét mégis meg kellett operálni...

...egyre jobban néz ki, a sebektől eltekintve, már tizenhat, most jövők rá, eddig csak ilyeneket mondtam, hogy *hozzál, nyomd ki, vágd föl...* nem emlékszem, hogy ő egy-két praktikus szónál többet mondott volna, *nem volt hárslevelű, csak rizling*, ilyeneket... a pofon óta, négy éve, ha lehet, még hallgatagabb... lány léte már nem is látszik olyan hülyének... na jó... ajánlok neki két erotikus könyvet... A skarlátbetűt és A soanai eretneket... megvallom, nem egészen a művelése foglalkoztat... nem túl hálás, dühös, ez jól is jöhetne, de nem úgy, ahogy szeretném... ha nem így sírna, szívesen megvigasztalnám... de ez nem női sírás, mintha szakadna ki minden... nem merek már hozzáérni... pedig elolvasta, látom a könyvjelzőt... egy Kafka-kötet van mellette, alatta a Bűn és bűnhődés, honnan vehette, honnan tudja... és miért nem A szépfiút olvassa... igaz, Ilus miatt nem mer a polchoz nyúlni...

...amikor nem nézek oda, ez az állat teljes erőből veri Uborkát a seprűnyéllel, mint egy baltás gyilkos... Uborka sikítására rontunk be Árpival, lefogjuk Ilust... *még karmolsz is, kapd be a faszomat...* egy-két nyakleves kell, hogy lenyugodjon...

...ez olyan egy undorító féreg, ellopja éjjel Uborkának a barátnőjétől kapott leveleit... azt mondja, Ibrik szerelmes... én nem hiszem, inkább csak sosem láttam még ilyen szomorú embert, mint ez a gyerek... reggeltől lefekvésig sír, mint egy könnypatak, megejtő látvány... próbálom megállítani Ilus titoklopkodását, még meg is verem... de addig mondja, amíg engem is elfog a kíván-

csiság, én is beleolvasok egy levélbe... tényleg lehet valaki, de ez reménytelen szerelem, ez a Mocsok Rozi ilyen sötét fasz...

...elköltözik, tizenhét éves, nincs más megoldás, ha élni akar... megölöm Ilust, még most sem száll le róla... amikor Emese hazajön, Ilus tombol... tép, karmol, parancsolgat, könyvet tapos, zeng a ház... szekálja a tanárképző miatt, ilyeneket ordít: *nekem nem mész cigánynak, nem baj, ha nem lakik itthon, de a pénzét küldje haza...* nem az énektanítással van a baja, azt se tudja, mi az... azt szeretné, ha dolgozni menne, rabszolgának akarja, a tetűláda... pedig csak azért nem egyetemre ment, mert az egyetemi szakpár, amit kinézett, csak Pesten van, ő meg kollégista akart lenni, jó távol az anyjától... Ilus így is követeli tőle a pénzt, nem érti, hogy nem kap még ösztöndíjat, és szocitást se, mert papíron van pénzünk, csak mind elfolyik... már csak ez a rongy iszik, nekem a szívem miatt nem szabad... amikor jön Emese, nekiesik, szóval, körömmel, legszívesebben szétbasznám a fejét...

...hazalátogat, Ilus megint nekiesik, amivel éri... Emesének elege lesz, mondja, hogy nem látjuk többé... csak én gyászolom, évek óta az egyetlen szépség az életemben... gonosz mostohája nagyon elégedett... két év múlva sajnál meg engem... de már mindegy, itt sem vagyok, alig élek, semmicsinállok... kivéve, amikor ránk bízzák Árpai fiát... hasonlít rám... még abban is, hogy harap...

...Emese huszonnégy évesen mutatja be az első barátját... épp az ellenkezője annak, amit itthon látott, intelligens, komoly, absztinens...

...nem akarom látni, hogy hozzámegy, nem akarom látni...

Árpád

...hogyan lett ilyen zaklatott az életem... nyugodtnak indult... jól bánt velem apu és anyu... lesték az óhajomat, és pár napon belül, de legkésőbb a születésnapomra, névnapomra meg is kaptam, amit kértem... de azon felül is ágyba kaptam a reggelit, kimosták, megfőzték, befűtötték... nekem csak játszani, majd tanulni kellett... dicsértek, biztattak, nem szidtak, hogy nem tetszik a cselló, beíratnak trombitálni, amikor az se tetszett, beíratnak dzsúdózni, amikor az se, kjkuszin karatézni, aztán hegymászonak álltam (zubrincs kézzel varrt nekem hegymászóruhát)... a keleti sportoktól lesz az embernek önfegyelme, kiegyensúlyozott és szép lesz az ember... azt hittem, én vagyok a világ közepe... gazdag és sikeres akartam lenni felnőttkoromban... apu becsicscentve mindig egy kínai versikét mondott valami apáról, aki nem azt akarta, hogy okos, szelíd, hanem hogy tiszteletlen fia szülessen, mert akkor miniszter lesz... úgy hangzott, mintha nekem mondaná, mint valami jóslatot... próbáltam hát pimaszkodni, poénkodni, nagy volt a sikerem vele, a szüleim olvadoztak, összevesztek azon, melyikükre hasonlítok jobban... az oviban már vegyes volt a fogadtatás, volt, aki a mafla, bamba, sóltan húgomat, zubrincstól részesítette előnyben... valami kórházból került elő egyszer csak... fura volt, alig beszélt, nagyon lassan mozgott, egyáltalán nem futkosott, mint én, csak ácsorgott, ücsörgött és nézett

ki a fejéből... ő volt az egyetlen otthon, aki nem ájult el, hogy milyen vicces vagyok, szerintem nem is értette a poénokat... én nem beszéltem vele az oviban, mintha nem ismerném, szégyelltem, hogy a húgom... nem nagyon értettem, hogy lehet ez, hogy egyenrangúnak tekintik velem... otthon nem is számított gyerekek, anyu ugráltatta, apu csak nem szólt hozzá, én használtam, amikor szükségem volt rá... örültem, amikor megbüntették, mert fellökte az orvos gyerekét... a gyerek nem engedte fel az oviudvar egyetlen játékára: a mackó-szoborra, zubrincs egy csomót toporgott, aztán próbált mellette fölmászni, és éppen akkor nézett oda Ági néni, amikor a főorvos gyereke hanyatt esett... zubrincot büntetésbe, hideg kőre ültették, három hétig feküdt vesemedence-gyulladás... láttam, hogy nem akarta meglökni, de nem szóltam, mert örültem a duzzogásának, szórakoztatóan duzzogott, sajnós, nem sokáig... a kórházban csak egyszer látogattuk meg, pár percre... felhúzott rácsos ágyban, lepedővel letakarva, gőzben feküdt... kifüstölték... viccesen nézett ki... utána anyuék elvittek a vidámparkba... a legjobb dolgokat hárman, nélküle csináltuk... ő csak rontotta a levegőt... félt a buszon, mozgólépcsőn... nem élvezte a szórakoztató programokat, kár volt belé... amikor a vidámparkba elvittük egyszer, és ott is savanyú képpel járt, dühös lettem rá, *mi a francot akar*, azt válaszolta, *nem ez az öröm*... nem értettem, mit akar... ha megszólalt, nem értettem, mit mond... mindig olyan volt, mintha nem ugyanazoktól a szülőktől lennénk, nem ugyanarról a bolygóról...

...de sokat nevtünk rajta... ha épp nem engem szolgált, a játékomban segédkezhettek, nézhette, hogy tologatom az autóimat, katonáimat, indiánjaimat, hogyan biciklizek... kivédhette a gólokat, az autós kártyában legyőzhettem... mindig hagyott győzni... persze azt hittem, én nyerek, egy szolgánál, ráadásul lánynál, naná, jobb vagyok, gondoltam... de azért néha látszott, hogy direkt csinálja, nagyon hülye, hogy direkt veszíteni akar... erősen rúgtam a labdát, hogy fájjon neki, de elugrott előle, inkább beengedte a gólt... amikor mellette bicikliztem, semmi irigységet nem láttam a hülyéjén, ami kicsit is szórakoztatott volna... ezért egyszer átgázoltam a lábán, arra is alig reagált, pedig látszott, hogy fáj neki... csak sakokban vert meg néhányszor... apu engem taníttatott sakkozni, őt persze nem, biztos véletlen volt, de akkor is elment tőle a kedvem...

...egyszer együtt kirándultunk a szomszédokkal, én rohangu, a totyogó húgom nyafogott, nem bírt jönni, mindig azt mondtuk neki, *jön a róka*, erre úgy nekiiramodott... fetrengtünk, erre a nevetésre emlékszem, a többi a szomszédasszony mesélte, mert még csak négyéves voltam...

...másodszor apu vitt az erdőbe... mert búcsú volt, ott, persze, leitta magát, mókás részegen, mint a lekvár a kenyéren, kenődik el a földön, a tesóm takarítja föl... zubrincska végig vészmadárkodott, hogy ne igyon, egy hétéves lány minek jártatja a kenyérlesőjét... aztán egyszer csak eldőlt az erdő közepén... a tesóm keresett egy utat, stoppolt egy autót, az vitt minket haza... az autós persze vette a lapot, nem úgy, mint az a kis hülye, az sírt, rontotta a hangulatot... pedig ez tök baró volt... apu jó fej volt... felnőtt korban én is próbál-

tam inni, de nagyon rosszul voltam tőle... pedig jó bulik voltak otthon, amikor mindketten berúgtak... ezt irigylem tőlük...

...a nők mindent megcsinálnak, a férfiaknak nem hagynak helyet... zubrincs keze csupa vágás, jól elintézte a kis hülye a baltával, és nyakig tésztás, anyu megint nem tudta befejezni az ebédet, rohángál, készíti a szoknyáját, hegedűjét, kérdezem, miért bőg, bár mindig bőg, valami szólót emleget, vicces, ahogy görcsöl rajta, ahogy csetlik-botlik...

...amikor katona voltam, egyszeriben eltapostak, mint egy férget, dolgoztattak, parancsolgattak... hát ezt nem bírtam volna, ha Emese nem utazik hozzám minden héten látogatáskor... valamire ő is jó, addig nem is ismertem, hiába lakott a szobámban, nem beszéltem vele, egy éve költözött el, addig se, azután sem említette senki, csak anyu, amikor mérges... akkor se magáról, az nem érdekelt volna, az életről magyarázott... honnan tudott ennyi mindent, sokkal rosszabb iskolába járt nálam, és azt mondja, ott se nagyon volt kívül beszélnie...

...a barátnőjét még sosem hozta haza, gyanítom, Mari akart jönni... másnap egy ágyban ébredünk... ez hízeleg, eddig egy lány se állt szóba velem... épp jó lesz, ugyanúgy istenként imád, gondoskodik rólam, mint anyu, csak nem lusta, jól főz, és alulról is ügyesen szolgál...

...Mari városában keresek munkát... hamar szép nagy lakást, autót veszek... egész jól haladok, gazdag már vagyok... a siker akadozik... a munkahelyemen nem bírják a stílusomat... igaz, sokat hóbörgök a nők ellen, de főleg férfiakkal dolgozom, nem látom be, miért olyan zavaró ez nekik... ráadásul igazam van... bár elég sok dühkitörésem van, azt nem lehet jó hallgatni, gondolom, ijesztő... el is megyek pszichológushoz, pszichiáterhez küld...

...legalább a nőknél lenne sikerem... Mari kedves, mindent rám hagy, de ő már megvan, most nem rá gondolok...

...gyorsan jön a három gyerek... anyu pesztrálja őket... pedig hosszú vonatúttal ér ide... de imád minket, ha Mari megnyikkan, anyu itt terem... a három gyerekkel semmi dolgom, Mari neveli őket, én hozom a pénzt... ritkán vagyok itthon... munka után próbálok becsajozni... ha itthon vagyok, a lurkók a szobámban rajtam mászókaézhatnak, de többnyire a billentyűket nyomogatom, nincs mit mondanom nekik, és ha zavarnak, szó nélkül lerázom őket a lábamról, mint egy szúnyogot... az én gyerekeim verekszenek, de beszélgetnek is, egyenrangú testvérek, nem úgy, mint mi voltunk... igaz, Emese minden ünnepi alkalommal megajándékoz, de valahogy nem számít, eszembe se jut megköszönni, viszonzni... ő nem testvér... ráadásul nő...

...talán csak azért nem szeretem, mert arra neveltek, hogy nem kell osztozni vele, de ciki, legalább kicsit mégis kell... olyan, mintha egy idegen akarna elvenni a részemről... például az ifjúsági takarékját elköltöttük, megígérttem,

hogyan megadom, de apu, aki ragaszkodott hozzá, hogy neki is legyen, akkor már nem élt... hát nem adtam meg, pedig már volt autó, hifitorony, tévé, minden, valahogy nem jutott eszembe, hogy neki is laknia kell valahol... egyébként is megvolt, egy pici lakásban, de jött a második gyereke... egyszer csak előállt, nem akarom-e megadni... magamtól visszaadtam neki, még az inflációra is fölszámoltam valamit, persze a lakásárak sokkal jobban emelkedtek, de az már az ő baja...

...még jobban utálok, mert miatta hagyott el Kriszti... a nőknek sokkal jobb... ők hordhatnak minit, engem bezzeg megszólhatnak nyáron a rövidnadrágért... gőgösek, nemigen állnak kötélnek... hiába edzek félmeztelenül a fák közt... még az orromat is fitosra vágattam... végre egy szóba állt velem... interneten ismerkedtünk meg, minden jól indult... anyunál aludtunk... anyu szerintem akkor, életében először és utoljára fogadta örömmel Emesét, a kapuban izgatottan énekelte: *meglepetés*, és az volt a meglepetés, hogy barátnőm van... de Emese még ennek sem bírt örülni, mint akit gyomorszájban vágtak... biztos irigykedett... *milyen példát mutatok a gyerekeimnek*... igaz, négy szemközt mondta, de a szomszéd szobából hallotta Kriszti is... az volt a legidegesítőbb, hogy Krisztinek hirtelen fontos lett, hogy van feleségem...

...anyut azért gyűlölöm, mert ilyen alakot csinált belőlem, akit a nők, és igazából a munkatársaim sem szeretnek... a pszichiáter azt mondta, nem lehet rajtam segíteni, tessék, ez is a nők műve... a válasom után jöttem rá, hogy anyu volt a ludas... nála laktam pár évig, mert a közelben dolgoztam... egész kényelmesnek tűnt, főzött, mosott, vásárolt rám... úgy kellett ráförmedni, hagyja már abba a sündörgést... Teréz néni időnként beszólt, miért nem segítek, anyu úgy védett, mint egy bokszert, jól összeveszett a testvérével... mert már beteg volt, nem lett volna szabad fél kilónál többet emelnie... emiatt Emese is beszólt, hogy *a Tesco mellett jövök el autóval mindennap*... de akkor a saját pénzemből is menne kajára, ne pofázzanak bele a szarházi nők... különben is vége lett a boldogságomnak, lassan telítődtem azzal, hogy mindig jobban tudta, mi jó nekem, mint én, rám erőltette szeretete terhes jeleit... egyre erőszakosabb lett... amikor ezt a szomszédok előtt, tüntetően tette, hogy szentségét mindenki lássa, megláttam, ez egy szörnyeteg... nagyon csúnyán ordítoztam vele... és történt még valami szörnyű, de azt nem tudja meg tőlem soha senki... eljöttem... és látni sem akartam többé...

...még a halálos ágyán se... Emese hívott fel, aki persze nem tudta, anyu hogy sértett meg, papolt, hogy *meg fogom bánni, nyomni fogja a lelkiismeretemet*... sőt, még a lányát is rám uszította, az is hívogatott... na jó, odamentem, legyen boldog... persze tudtam, nem lesz érdemes, már csak egyszer nézett föl... de hogy megrettent, amikor meglátott... akkor jött rá, hogy meg fog halni...

...a temetését, persze, egyedül szervezi Emese, egy jelképes, pár órás segítségtől, Mariétól eltekintve egyedül ganéjozza a házat... ügyes ez a Mari, ne mondhasa, hogy egyedül csinálta, anyu is így trükközött sokszor... én csak

nem engedem, hogy konténert hívjon... próbál velem tárgyalni a közös örökségünkről, a szülői házról, de elszaladok, intézhet egyedül minden papírt, engem nem érdekel... hallom, a gyerekeim foglalták el, jól tették, semmi közöm hozzá, én egy vasat se fogok fizetni... elég nekem a magam baja...

...anyu neveléséből csak az sikerült, hogy mindennél jobban gyűlölöm a nőket... főleg Emesét... meg tudnám ölni... az, hogy még senkit nem bántottam, folytonos birkózás eredménye volt, talán a tehetetlenségemé is... de egész életemben minden erőmet fölemésztette, hogy fegyelmezzem magam... most talán már fáradt vagyok hozzá...

...egyébként jól elvagyok... mióta elváltam, sokkal jobban élünk... más városban dolgozom... ott próbálok ismerkedni... persze a nők fura szerzetek, nem tudom, hogyan, mindig megérzik rajtam, hogy nem vagyok teljesen szabad... amikor tudok, hazalátogatok... teljes vendégszeretettel várnak... úgy élünk, mint egy igazán jó család... Mari az egyetlen nő, akit nem gyűlölök... nagyon elégedett vagyok azzal, ahogy képviseli az érdekeimet... minden ügyemet ő intézi... Emese szerencsére egy próbálkozás után föl hagyott az örökrészek miatti tárgyalással, úgyhogy már rá sem neheztelek annyira...

Péter

...első emlékem, hogy ülök a kádban, és megvilágosodom: *akkor én önző leszek*... apu mesélte később a történetre kivételesen büszkén, hogy négyéves voltam, azt kérdeztem, *mi az, hogy önző*, és a szokásos hosszú, körülményes, haszonelvű (és – ma már látom – egyéni valóságú) meghatározásából úgy megtetszett, hogy ezt én azóta is akarom... anyu segített föl idézni az emlékek előtti időszakot... egyes történetek még házas koromban is minden vasárnapi ebéd fölött, után elhangzottak... *hogy egy kvinttel mélyebb volt a hangom, mint a többi csecsemőnek, hogy olyan hangosan óbégattam, amikor épp nem volt a számban a cici, hogy másfél évig az egész társasház nem aludt, csak egy-két órát, amikor kimerülten álomba zuhantam*... ugyanis anyu apukája, Zoltán papa nőgyógyász volt, és azt mondta, *csak ötóránként és csak öt percet szophatok, mert kövér vagyok... és nem szabad fölvenni, mert azzal elkényeztet*... az első mondatom az volt: *hozom tej hozom*... anyu büszkén, pedagógiai sikereként meséli majd Emesének, hogy *másfél éves koromban egy csapásra hagytam abba az ordítást, attól fogva pedig kenyérre lehetett kenni*...

...legózni, később olvasni szerettem a legjobban... nem szerettem, ha a papagáj vagy a testvéreim szekáltak, azt szerettem, ha hagynak olvasni... elsőben csúfoltak, mert Péterke feliratot tett anyu a köpenyemre... anyu felajánlotta, levágja, hogy csak Péter maradjon, legyintettem: *hagyard, kutyaugatás nem hallatsz az éig*... ezt az aranyköpést még negyvenéves koromban is hallgattam... a gyerekekről szóló történetek nagyrészt rólam szóltak, én voltam az okos, húgom, Miranda a szép, öcsém, Barna a kicsi... ez is legalább százszor elhangzott... százszor elhangzott az is, hogy *nem érzed: gondolod*, amikor

valamelyikünk úgy fogalmazott volna: *úgy érzem...* korán megtanultuk, hogy a megfogalmazáson sok múlik...

...megszoktam, hogy tömjénezzek... élveztem, hogy én vagyok a főszereplő, az első... az ország első számú iskolájába járatlak, Zoltán papa intézte el... ott nem voltam első, de elég jó ahhoz, hogy utána beszéljék az egyetemre...

...Zoltán papa, akire kívül-belül hasonlítottam, és akinek kedvenc, mert első fiúunokája voltam, németül is próbált tanítani, de ellenálltam... százszor elhangzott az a történet is, hogy *a numerus clausus miatt nem lehetett matematikus, csak orvos...* amikor én meg – nyilván véletlenül – matematikushallgató lettem, büszkesége az egekbe szökött... anyu mondogatta, *kár, hogy a diplomámat már nem érte meg...*

...nyaranta két hétig a Balatonon üdült a család, anyuék kettesben is eljártak évente két hétre pihenni, addig a nagymamák vigyáztak ránk... anyu anyja, Alíz mama, nagyon vicces volt, Hajni mamának meg kertje volt, és isteni finomakat sütött... év közben is rendszeresen voltak velünk... anyuék dolgoztak...

...a gimis tanárain, osztálytársaim a poénok kifogyhatatlan tárházát jelentették, jegyeztem a vicces beszólásokat... és utána ebből voltam vicces társalgó... meg, persze, Wodehouse, Rejtő Jenő, Ilf-Petrov, Jerome K. Jerome könyveiből... a memóriám, szerencsére, oldalakra rúg...

...a szalagavató bálon táncoltam Beával, egy osztálytársnőmmel, és majdnem megcsókoltam... de aztán semmi nem történt... Zoltán papa nagy nőcsábász hírében állt, még el is hagyta a feleségét néhány évre, zavart hát ez a szúzi állapot, utol akartam érni... vidáman telt az idő, fociztam, kártyáztam, olvastam szabadidőmben, de valami hiányzott...

...negyedik egyetemi évem előtt láttam meg kórustáborba menet a vonaton... ahogy megláttam, biztos voltam: Ő az... hihetetlen, behin élmény volt, magyarázat nem volt, mégis, mint egy villám, felismertem őt... kamaszkoromban sem gyakran volt behin élményem, idegen volt ez az egész... de ekkora örömet még nem éreztem... teljes gózzal kezdtem csapni a szelet, löktem a gimnáziumi poénokat, magyaráztam mindent, amit olvastam, a kedvenceim közül a komolyakat, mert Emese épp az egyetem végzős magyartanára és a karnagyom gimnáziumának új tanárnője... és gyönyörű, és csupa élet, csupa ötlet, nem évente van új gondolata, mint nekem, hanem naponta, és minden van benne, ami bennem nincs, ettől is izgat, és ő fog életre kelteni... mert hát hiába szép a hangom, gépiesen éneklek, mintha lenyomnána egy orgonasípot... az énektanárom meg tehetetlen, mindenféle belsőről magyaráz, amit nem lehet látni, és dühíti, hogy nem vagyok hajlandó megérteni a metaforáit... Szóval Weöressel jövök, a magyartanáromnak az irodalom mint kommunikáció elméletével... amikor megláttam, nagyon is föltűnt, sőt, épp ezért startoltam Emesére, de most mégis: föl se tűnik, hogy *nem pont olyan, mint én*, igazság szerint későn jövök rá, hogy ez szarvashiba... de most a szerelem megbénít,

nem tudok gondolkodni, csak az egyetértését hallom meg, hogy rám hagyja, *tényleg kommunikáció*, valahogy elkerüli a figyelmemet, hogy azt is mondja: *varázslat is*, Weöres doktorijára hivatkozik, így nemcsak hogy elfogadható, hanem hallatlanul izgalmas, behin kalandnak ígérkezik ez a lány... elő is adom neki a Kazohinia elméletét... elolvassa, hogy tudjunk róla beszélgetni... megint csak azt hallom meg, hogy azt mondja, *nagyon érdekes modell*, az már elsikad, hogy azt is mondja, *a valóságban nem ez a kettő van, mert az irracionalitás elnevezés mögött sokszínű összefüggések és bonyolult logika van, és hogy nincs egyszálú logikai összefüggés, tehát hin sem létezik, mindennek több összefüggése van...* ezt persze szerintem túlbonyolítja, de örülök, hogy milyen szép és okos lányt fogtam... mindenkinek dicsekszem vele, mindenki engem irigyel...

...amikor kiderül, hogy az ördöglakatokat is két perc alatt nyitja ki, gyorsabban, mint én, elgondolkodom, mit eszik rajtam... csak egy pillanatig tart az egész, hát persze... okos vagyok, szép, vicces, a legjobb... és hát valószínű, élvezi, hogy a családban van nyugalom, összetartás, nem nagyon dicsekszik a gyerekkorával, de az kiderül, hogy elkél egy normális család, állunk rendelkezésére... mondjuk, anyu nem örül, hogy a másik nagymama nem fogja magát odatenni... de Emese társadalmi pozíciójával, okosságával ő is roppant elégedett...

...teljes lendülettel szőni kezdem a jövőnket... és nem nevet ki... hat gyereket akarok tőle... megkérem a kezét... igent mond... mondjuk, kiderül, hezitál, ne várjunk-e az angliai tanévem (egy tanéves ösztöndíj) végéig, de aztán erre billen a mérleg, el is mondja, miért: *hozzám jön, mert bízik bennem, de ha meggondolom magam, Anglia után újrabeszélik...* Augusztus közepén az esküvő... előtte öt nappal meghal Emese apja, utána kettővel Alíz mama... Nagymama végakarata, hogy költözzünk anyu húga, Léna mellé a nagy családi lakásba... anyu szerint azért csak Lénáé, mert Alíz mama befogadta őt a gyermekével, ő meg nem fizetett a testvéreinek, csak elfoglalta a közös örökséget... de Alíz mama most is arra gondolt, hogy a lakás nélküli fiatalokat be kell fogadni a nagy családi lakásba, nem gondolta, hogy Léna egyrészt nőrsznek és takarítónőnek használja majd Emesét, másrészt az első adandó alkalommal kitesz bennünket a lakásból... Apu, remélve, hogy Emese gondját viseli az ő édesanyjának, be akar költöztetni minket az egyre gyengébb Hajni mamához, aki levegőt alig kap az ötlettől, hiszen egy nagy családnak lehetetlenül kicsi a háza, nincs fürdőszoba, WC... Emese is fél, hogy nem tudja a magyartanári munka mellett teljesíteni a nagy szülei elejét, a nők otthoni életéhez szabott háztartásvezetési és kertészkedési elvárásait, főleg, hogy az út a munkahelyére oda-vissza legalább napi három óra lesz... de a legjobban az zavarja, hogy Hajni mama kétségbeesetten és látványosan nem akarja, hogy tömeg legyen nála... apu anyunak úgy meséli, hogy a nagy belement, de Emese nem akarta... hiába hallottam, hogy nem így volt, elfogadom apu verzióját, mögé állok...

...az esküvőre Emese olcsó cipőt vesz, koszorút, csokrot, és kész, maga varrja a ruháját, maga szerkeszti hozzá a szabásmintát... én kapok öltönyt,

inget, nyakkendőt, cipőt... nem kérünk és nem is kapunk semmi extrát, utána ugyanolyan ebéd, mint vasárnaponként, csak öttel többen vagyunk... a két tanú, Emese bátyja, a felesége, anyja... eszembe sem jut a nászút, talán ha ő mondaná, és meg is szervezné, de kell a fizetése is a lakásra, én még nem keresek... elutazom, Angliából küldözgetem a hetente két-három epekedő levelet... angliai tartózkodásom alatt eszébe sincs lohadni a szerelmemnek...

...dacára annak, ami itthon Emesével történik... beköltözik a nagynénémhez, aki vidéken vállal munkát, a fiát, Viktort viszont ott hagyja a lakásban, Emesének kell hét közben gondját viselnie a vadidegen, gógös, féktelen tizenhat éves kamasznak, Léna egy mozdulatot nem tesz, hogy Viktor hallgasson Emesére, a történet vége felől nézve, direkt nem... Emese a nemrég induló Waldorf iskolában kezd tanítani előképzettség nélkül, tehát sokat készül, hajnali fél egykor még az aluljáróban kezeli a szülői problémákat... aggódok miatta... Léna péntek este kerül elő, nem hiszi, hogy ennyit dolgozik, miért nem a pimasz kamaszt persztrálja délutánonként... a pimasz kamasz nem is szól, mielőtt elmegy otthonról, miért is szólna egy nála pár évvel idősebb idegennek... egyik hétvégén, 39,5-ös lázzal Emese fel se tud kelni, csak vasárnap takarít ki, de még olyan rosszul van, hogy esik el közben többször, erre az este Léna néni odarendeli anyut, és hogy szégyenteljesebb legyen, előtte jelenti ki, hogy *Emese nem teljesítette a(z) előtte természetesen nem rögzített) feltételeket, 1. délutánonként nincs otthon* (mert dolgozik, és arról eddig nem is volt szó, hogy délután otthon kell lennie), és *2. ezen a pénteken nem takarított ki* (a betegség nem mentség), *csak vasárnap* (ez a pénteki határidő is csak ekkor derül ki, az eredeti kérdés úgy hangzott, hogy hétvégén takarítson ki)... *ergo a tanév végén el kell hagynunk a lakást...* anyu úgy fogalmaz, *szerinte túlzottak a nagynéni elvárásai...* nem nagyon védi Emesét... szóval a levelek tele vannak ilyen sztorikkal, a nagynéni nemcsak a testvéreit túrta ki, villámgyorsan minket is... nagymama végakarátát így teljesítette... karácsonyra hazajövök, Emesével együtt sírunk... az azért kicsit baj, hogy én azért tartom Emesét, hogy gyönyörűségem legyen, nem azért, hogy sírhassak... persze az ilyesmit csak gondolom, közben a feje a vállamon, hölgyeket istápoló lovagén...

...amikor vége az ösztöndíjnak, végleg hazaköltözöm, első dolgunk, hogy veszünk egy picit lakást... amikor beköltözünk, a fuvaros kineveti Emesét, hogy a lakótelep mögül nem talál oda a lakáshoz, én nem védem meg, pedig ugyanolyan blokkok ismétlődnek, tényleg el lehet tévedni, főleg olyan irányból, amelyből még nem jött az ember, de nem értem, miért kéne védenem, egy kicsit jól is esik, hogy bántják, csodálkozom a rosszkedvén... olyan erős, nem szorul a védelmemre... meg a vadászszenvedélyem is elmúlt... nem arról van szó, nagyon jó vele, de már nem kell szerepelni, megszerezni, hiszen az enyém...

...lassan leállok a sztorikkal, a humorral, ha kérdez, beszélek, de azt nem ígérem, hogy érdemes lesz tovább kérdezni... minden mondatban hatványozódnak az ismeretlen szavak...

...ezen az őszön együtt énekelünk Emesével az Őrségben, az úton megismerkedem Krisztivel, akit le se lehet rólam vakarni... nagyon hízeleg ez nekem,

eddig nem volt ilyen, rá se nézek másra egész úton, nevetgélünk, játszunk... hazafelé úton Kriszti direkt más mellé telepszik, Emese mellé ülök... kérdezem, *mi a baj*, mondja, *te nem szeretsz engem, dehogynem*, mondom, *csak játszottam Krisztivel*, megfogom a homlokát, tűzforró, fél évre lázasodik be... nekem ez nagyon furcsa, be lehet lázasodni a bánattól, egyáltalán miért szomorú... nem tudok mit kezdeni vele, nekem ez sok...

...közben egypár láztalan nap, azt hiszi, elmúlt, első próbálkozásunkra megfogan első gyermekünk, Lea... aztán visszatér a láz... talán mert az anyja háza tetejéről lapátolja terhesen a méteres, ráfagyott havat... vérzéssel kórházba kerül, feküdnie kell a terhesség végéig... én, mintegy varázsszóra, sokat kezdek dolgozni, éjjel járok haza, hajnalban indulok... amikor végre megszületik a lányunk, trombórist kap, mert nem lett volna szabad ennyit fektetni, az orvos nem állt a helyzete magaslatán... amikor bemegyek a szülészetre, kérdezi, *mi a baj*, *semmi*, válaszolom, *csak megilletődtem az apaságtól*... de olyan különösen kérdezi, csak nem átlát rajtam, hogy az ördögbe, milyen véletlen ez... egyre kevésbé tetszik, hogy behin... a nyári turnéről jövök épp, ahol Ágit majdnem sikerült két vállra fektetnem, de valamelyik kotnyeles szoprántól megtudta, hogy a feleségem mindjárt szül, erre dühösen elhajtott... az igazság az, hogy Emese haragot lát rajtam, lemaradtam miatta az életről...

...a *babázásban vegyek részt*, de számomra fájdalommenteset talál ki Emese, *én fürdetek este*, addig szabad vagyok, nem is vagyok otthon, csak vásárnap, amikor két-két óra alatt oda-vissza gyalogolunk anyuékhoz, az úton egyre kevesebbet beszélünk, várom, Emese szórakoztasson, de ahogy fogynak az emlékei a mindennapi huszonnégy órás babázásban, mert nem alszik a baba, úgy fogy a humora is... de anyuék előtt gondosan adminisztrálom magam, csak arról értesülnek részletesen, mennyit cipeltem éjjel Leát, mert abban azért részt veszek, az a képzetük, nagyon benne vagyok a nevelésben, kissé ferdén kezdenek Emesére nézni... ott kapunk ebédet, meghallgatjuk a sztorikat ezredszerre, roppant otthonos, mindig ugyanaz a kaja, akkor kóser, ha pont olyan, mint Hajni mamáé, anyu megtanult az anyósától minden fontos étket pont úgy... Emesének nem mondom, hogy *főzzön a nagymamámmal*, mert csak akkor tekintem kósernek, ha pont olyan... egyébként lehetősége sem lenne rá, Hajni mama fáradt már ahhoz... csak minden konyhai művét csalódottan mérem Hajni mamáéhoz, egészen a válásunkig kimondatlanul, sőt öntudatlanul... amikor a főztjét eszem, mintha egzotikus kuplerájban, néha mintha kísérleti ketrecben lennék, eleinte kaland, de egyre inkább zavar, hogy mindig kísérletezik, mindent másképp készít minden alkalommal, a kreativitása, az ötletei pillanatok alatt az agyamra mennek, borsot, chilit tesz az édességbe, megfűszerezi a piskótát, teljesen őrült ízekkel zaklat... az ünnepi étkezéseken kiderül, a többi családtag is szívesen áll ebben mögém, röpködnek a gúnyos megjegyzések... mindig ugyanazok legyenek az ételek, mint a történetek... érdekes, hogy nem mondom neki, talán tudat alatt az a célom, nehogy a kedvemben járjon... hogy vásárnap mi menjünk hozzájuk, anyu kérése, ez nekik így kényelmes, elhangzik századszor a tetszetős jelige: *okos ember lusta*... vásárnap úgyis főz, hárommal több főre, alig több munka, viszont nem kell

megmozdulnia sem, hogy unokázhasson... és éppen kellemes mennyiségben unokázhat...

...Emese beavatódik a családi történetekbe, a másfél évig tartó óbégatásoméba, anyu büszkeségébe, hogy abbahagytam... Emese szerint *azért hagytam abba egyik pillanatról a másikra a sírást, mert beletörődtem, hogy itt senki nem kíváncsi az érzéseimre, és – hogy ne fájjon – később elhatároztam, hogy lélek márpedig nincs is, és szerinte az is ezért van, hogy úgy eszem, mint akitől el akarják venni...* szerencsére csak nekem mondja, nem akarja kicsinyíteni anyu és Zoltán papa érdemeit... Emese is vezet szoptatási naplót, ő annyiszor ad enni a gyerekeinknek, amennyiszer kéri, addig, amíg abba nem hagyják, és fölveszi őket, ha sírnak, és mindhárman szinte grammra ugyanannyit gyapranszanak hétről hétre, mint annak idején én, és nyugodtak az öleléstől, nem pedig elkényeztetettek... eleinte magával ragadnak Emese különös bakugrású gondolatai, de egyszer csak elegendem lesz, *ezek hülyeségek...* mert pl. igaz, hogy nem hiszek a lélek létezésében, de van bizonyíték arra, hogy van lelkem, méghozzá pontosan egy, ez a bizonyíték is sok vasárnapi ebéd felett elhangzik: *amikor Haydn Teremtésében feljött a nap, elsírtam magam...*

...ahogy megszületik Lea, anyu többé köszönni sem hajlandó Emesének, *sziiiiiii, Leácska*, így köszön, amikor megjelenünk, később nekem is, de Emesének nem... a rangsorolás, kivételezés kényszerét a szüleitől kapta, és nekem is továbbadja: egyre kevésbé becsülöm Emesét, egyszerűen nem szempont... anyu néha – diplomatikus kedvességgel – beszél hozzá, de csak hogy rögzítsen százszor elmondott axiómákat rólam és a kezelésemről, *én olyan autisztikus, monogám, magamnak való vagyok, mindig, mindenkiel barátságatlan vagyok, és ezt el kell fogadni...* alátámasztásként úgy járok az utcán, hogy az ismerősöknek, szomszédoknak nem köszönök, Emese évekig szól rám érte a képtelennek kijáró türelemmel, amíg föladom ezt a fogást, és néha észreveszem, ha ismerős mellett megyek el... Emesét tehát anyu sorolta be a lények hierarchijába, leg-alulra, a használati tárgyak közé, de örülök neki, egybevág azzal, amit otthon csinálok... életem világomat, kipipálásra este fürdetek, ha hazaérek Lea elalvása előtt, Emese meg emleget engem, dicsér a gyereknek... úgy megyek haza, mint egyfajta igazgató, akit nem érdekel a beosztott, csak hogy a munka legyen meg... nem segít Emesén, hogy elkezd védekezni a szervezete a vasárnapi idillünk ellen, minden vasárnapi ebédet kihány, így *diéta* ürügyén nem eszik, vagy csak a minimumot... a szememben ezzel a legfőbb családi értékünket tagadja...

...anyu csak életbevágó vagy neki kellemes helyzetekben segít Emesének, vagy ha a munkába menése forog kockán... a munkához meg az anyai feladatok ellátásához van joga... az egészséghez, hm, ha konkrét életveszély fenyegeti... én is pontosan ebben a mértékben segítek, valamint elismerem, hogy egyszerre két helyen csak a legnagyobb szükség esetén kell lennie... persze amikor Lea súlyosan megbetegszik, elveszíti az állását, annyira azért nem segítjük dolgozni... ezt a betegséget anyu azzal magyarázza, hogy Emese délben kavicsozott a Duna-parton Leával ebéd helyett, és csak fél kettőkor adott ebédet... húzom a strigulákat a kontójára...

...a program a következő, én elvégzem az egyetemet, az angol és az olasz nyelvtanfolyamot a nyelvvizsgáimhoz, a konzit, a doktori iskolát, ledoktorálok, tanulok ógörögül, hetente többször énekórára járok, jógázom, és egyébként itthon is a kutatóintézeti munkámat csinálom, ha véletlenül itthon lennék, nyaranta, szünetekben kórusokkal turnézni járok, a családot nem viszem sehová, nem gondolkodom, miért, nekem így kellemes... de ha nagyon akarom, tudom ezt is: Emese nélkül tudok csak más lányokra vadászni... idegesítő (behin), hogy minden vadászatomat lefűleli valahogy, meglátja a tekintetemen, ahogy hazajövök... de mindig hisz nekem, amikor hazudok neki (ez is behin)... jobban hisz nekem, mint a bolond megérzéseinek, szerencsém, mert talán kitenné a szűrőmet... és szerencséje, mert mi olyan család vagyunk, akik nem szeretjük a babonát...

...Emese hétfőnként késő este jár el meditálni egy ideig, többnyire már fektetnem sem kell, csak otthon lenni, tőlem egyébként az sem kis dolog, de örülök, hogy ezzel mindent kipipálhatok, nem mondhatja, hogy ő semmit nem kap... két évig szombaton továbbképzésre is jár, hogy maradjon a Waldorfban... ezenfelül semmi, egy csomó tanulási lehetőségről, sőt kötelezettségről lemond, hogy ne kelljen segítenem... tanít tanárképzőn, de egy barátnőjét kéri meg, nem nekem kell addig babázni... mikor Leát háromévesen fölveszik a Waldorf oviba, reggel nekem kell vinni, mert Emesének hamarabb kezdődik az órája, de minden héten elpasszolok egy lánynak egy napot, akinek segített felkészülni a felvételtire... állítólag, mert én nem emlékszem...

...Elkezd diszkomfortérzésem lenni... mintha kiállna a rugó a legkényelmesebb fotelomból... Emese megint azonnal rákérdez, borzasztó, honnan tudja... *ha nem szeretem már, menjek nyugodtan, azt akarja, boldog legyek*, mondom, *nem erről van szó, csak nem érzem magam férjnek és apának...* döbbenet, hogy elhiszi, mikor néha úgy átlát rajtam, igaz, még sosem kapott hazugságon... gondosan nagyon monogámnak látszom... mellel elmeséli, *milyen most Leának, mennyire vágyik testvére, azt játssza, tíz gyereke van... rettenetes, hogy húzza-vonja egész nap Leát, mert a Waldorf ovi félnapos, ő viszont estig gályázik, a gyerek ül a délutáni óráin, a kollégái, a szülők és a tanítványok is beszólnak emiatt... tizenennyolc kilós alvó gyerekekkel szaladgál, újra kipróbálja a babakocsit, azzal föl se tudja tenni az alvó Leát a buszra, kocsi nélkül is van, hogy állnia kell az alvó gyerekekkel a buszon, a hátán hét kiló kotta...* mondom, *én belebetegszem a gondolatba, hogy legyen még egy gyerek...* Emese a konyhában a kroton mellett úgy sír, hogy az reggelre minden levelét elhullajtja... félelmetes, igyekszem nem észrevenni, véletlen, és kész...

...mondja pár hét múlva, *ha tényleg csak az apaszereppel van bajom, akkor gyakorlat teszi a mestert: legyen testvér, nem vagyunk zsenik, a mi örömünk a gyerekeink...* úgy csinállok, mintha meggondoltam volna magam, nincs kedvem szóval hazudni, egyetlen nyikk válasz helyett nekiesek, és megcsinálom Sárát... olyan puha, talán csalódott, talán jobban örülne, ha beszélne, elhessegetem a gondolatot... a terhesség alatt kiderül, Emese jól

érezte, hogy Lea beteg, gyógyíthatatlan autoimmun betegségben szenved... a betegápolás teljesen tehetetlenné bénít... futok, mint a nyúl, a családot a legdurvábban ráhagyom Emesére... mintha a tenger fenekére süllyedt volna...

...a Sára utáni pár évben már annyira sem számít rám, mint addig, a munkába állásáig nem veszek részt semmiben... igaz, én nem bírnám ennyi évig, hogy egy perc szünet sincs, de nem jut eszembe, hogy akkor talán ő sem, otthon épp empátiahiányra, nem empátiára gyúrtunk... a család hagyja megfulladni, nem én, én igazából anyutól várnám, hogy segítsen, de nem bánom, hogy nem... gyerekek nélkül már csak a kórházba mehet meghalni, de onnan is élve kerül elő... meg a katonasághoz, elintézni nekem, hogy ne legyek katoná, legalábbis ezt mondja, én nem emlékszem erre... minthogy Lea betegsége miatt elveszti az állását, pozíció szempontjából semennyire nem számít a szemünkben, mintha nem is lenne... de abszolút megéri vele lenni, szeretnek, főznek rám, van családom, anélkül hogy bármiben rám akarnának támaszkodni... bár én így is tehernek érzem, kényelmetlenül érzem magam, mert nem bírok segíteni, mintha lekötőznének a betegséggel, gondokkal, és a vadászatomat is akadályozzák... tehát kitartóan hűségeseznek mutatkozom... persze minden turnén próbálok barátnőt szerezni... Emese minden felsülésemet látja a szememben, borzasztó... az utolsó előtti próbálkozásom a leginkább megalázó... már útban van a harmadik, szégyenkezve vallom be, én is benne voltam teljes vállszélességgel, úgy csináltam, mint aki akarja, mert talán tényleg akartam, hogy nekem is három gyerekem legyen, mint a szüleimnek... ennek a nyárnak a turnéján egy lány fogadásból csavarja el a fejemet, jól megkínoz... a gúny oka egyébként épp autisztikus álcám, mely ezek szerint túl jól sikerült, elhiszi a feleségem, a saját apám, anyám, és most a fogadás tárgyát adja: *egy ilyen autisztikus pasit el lehet-e csábítani...* két turné közt épp csak a váróterembe nézek be, Emesére nyílt gyűlölettel, látom, most érti meg, hogy hazudtam, anyu is hazudott, végig mosdatott, *Péter ilyen, mindig ilyen, mint egy autista, el kell fogadni ilyennek...* és elfogadta... őszintének hitt... de most látom, rádöbben, hogy tényleg nem szeretem... a legidegesítőbb, hogy már megint előre tudta, már akkor sírt, amikor beléptem... miért tudja előre, miért nem tudja nevetve lerázni, ahogy a többiek... szülése alatt plafonig tartó rendtelenséget csinálunk a pici lakásban, és én hozzá sem érek a disznóólhoz, de a rendmániás Hajni mamát odarendelem a kórházból hazajövő Emeséhez, szóval két órát futva takarít, fölszakadnak a sebei, majdnem elvérzik, de rend van...

...az újszülött mellett ő keres lakást, amikor megvan, én intézem a földhivatalt, egyszer-egyszer az OTP-t, akiknek a nyakára kell járnunk, a többit ő, beleértve a felújítást, a költözés előtti összepakolást, a bútorcipelést és -szerelést... pénz ugyanis nem mindenre van, azt ő csinálja, amit a mesterek elszúrnak, meg amit nem fizetek meg... a költözéskor én vagyok a régi lakásban, az én hibámból nincs kész, hetek óta ígérettem, hogy jövök segíteni, Emese számított rám, de csak utolsó este jöttem, és akkor is buliztam, mesélgettem, de ahelyett, hogy örült volna, hogy végre – évek óta először – szóba állok vele, rám szólt, eddig példátlanul, ingerülten, villámló szemmel: *sietniünk kell...* végül reggelre sem készülünk el, jön a költöztető, én maradok, mert az a kevesebb

munka, Emese megy az új lakásba kipakolni... darabonként piszmogok, ezért, mire az új lakáshoz érnek, a lifttől Emese hord be mindent, még a bútorok jó részét is csak lehányják a lift előtt, olyan dühösek rám... én a többi munkánál ott sem vagyok... cserépkályhát bont, falat fest, kábelez... ez sem segíti a jobb kapcsolatunkat, a helyzet az, hogy én haragszom azért, mert nem segítetek, mert ő szabad tőlem, nincs rám szorulva... persze, évek óta mindent megteszek azért, hogy ne merjen rám támaszkodni... de én úgy élem meg, hogy nem fog engem úgy, ahogy egy anyának kell a gyerekét, vagyis ahogy a feleségnek a férjét... a legidegesítőbb, hogy a gyerekeinket sem fogja úgy, a legeslegidegesítőbb, hogy mégis normálisak... Lea panaszkodik, hogy Emese mindent megenged, én meg semmit... persze hogy nem engedek semmit, az a biztos, nem történhet baj, és nem kell folyton figyelnem...

...anyuéknak, a barátaimnak valahogy magyaráznom kell, miért nem vagyok soha otthon... csak húzgálom a számat, ők találják ki, én meg örömmel rájuk hagyom a találgatásukat: *nyilván mert Emese nem bánik velem jól...* örülök, hogy hazugságom nélkül is mögém állnak, vele szemben... kérdezgetnek, tulajdonképpen terhelő bizonyítékként húzunk elő a semmiből, *miért nem mondja azt, hogy..., miért nem csinálja úgy, ahogy én tenném...* ilyeneket... egyszer elhívom az egyik ilyen családot, akiknek szájhúzogatóssal beállítottam a véleményét... Emese nem bírja a tekinteteket, bemegy Petikéhez, és ki se jön, amíg el nem mennek... úgy jön elő, mint akit megverték... utálom, hogy gyötrődik... miért nem tud könnyedén viselkedni... annak azért örülök, hogy újabb terhelő bizonyítékkal mennek el: *szomorú lesz, nem viselkedik...*

...én voltaképp arra várok, kimondatlanul, hogy tegyen boldoggá, élővé, aranyozza be az életemet, az utolsó mozdulatig irányítson, mint anyu, legyen anyám, de ő legfeljebb technikákat, utakat mutat, mindegyikkel munkám lenne... nem képzelem, hogy én fogom csinálni... én úgy képzeltem, hogy ő tesz élővé... elégedetlen vagyok, mert amit tesz, nem a kényelmemet, boldogságomat szolgálja... egyedül az ágyban... azt egészen a barátnőm megjelenéséig fel tudja állítani... ezért a végsőkéig megéri segítőkésznek tettetni magam... mit tettetni, az is vagyok, segítetek magamon...

...irritálnak a megérzéseim, melyekről kiderül, hogy időnként életet mentenek, de szerintem akkor is valami boszorkányos őrzület... a halál küszöbén volt egy zavaros látomása arról, hogy a lélek a testen kívül is létezni tud; amikor a harmadik gyerekünket akartuk, akkor meg két angyalt látott... teljesen bolond... olyan dolgokról beszél, amiket nem lehet látni... pedig minden normális ember tudja, nincsenek ilyen dolgok, csak a mesében meg a babonákban... állandóan tagadnom kell, amit látok, hallok otthon, nagyon kényelmetlen... mert ugyan csak kétszer-háromszor osztja meg a tapasztalatait, gondolatait, de kiderül, hogy mindent másképp lát, mint a normális emberek... a gyerekek is csinálják, félelmetes... nagyon zavar, hogy nem materialista... a meditáció, a waldorfozás, a bibliaolvasás, a templom mindennek a tetejébe, és egyre szomorúbb, nem bírom nézni, hogy nem csinál úgy, mint mások, mintha minden rendben volna... apuéknak mondom, ők is csóválják a fejüket... húznak szét minket...

...el sem gondolkodom, miért van az, hogy rajta kívül minden vallásos emberrel, még a Hit Gyülekezete szektásokkal is jól megvagyok, és más nyugodtan ihat kávét... de ők nem a csapdám... Emese nagyon ravasz csapda, épp ez a baj vele... sosem fogott, mindig hagyott szabadon, nem is tudom, miért fulladok mellette... talán azért, amit én csinálok ellene... vagy ez a túlzott szabadság nekem csapda, mert nem tart meg, nem ad keretet, így nem merek benne mozogni... annyi koncertre megyek, amennyire akarok, de úgy érzem, elszakít a zenétől, rengeteg cd-t veszek, kapok, de úgy érzem, nem költhetek annyi pénzt cd-re, mint amennyit szeretnék... nem olvasok, igaz, Emese folyton könyveket ajánl, és rengeteg könyve van, időm is van, de valami megbénít mellette, egy verset nem vagyok hajlandó elolvasni az ajánlására... menekülni kell... föl se teszem a kérdést, mi elől menekülök, annyira evidens, hogy előre...

...amikor találkozom régi kedves kórustársammal, Katámmal, és a jó öreg *mindenki hülye, csak én nem* poénját megint beveti tíz formában... jaj, de élvezem, hogy mindig ugyanazt, végre, van biztos pont... fölvilanyozódok, egyszerre megértem: tévedtem, nem a szép lányt, hanem az okos Katát kellett volna választanom, aki tudja, hogy őt kivéve mindenki hülye, és a világon csak röhögni érdemes, és táncolni mások felett... ahogy Katám csábos, villogó, kapzsi szemmel meséli, hogy náluk ridegtartás van, a fiának kuss a neve, egyszerűen összeáll a kép, mi bajom van Emesével... állandóan érez valamit, és már Lea is, mintha sebes lenne, olyat tesz, ami nincs, bolond, végre egy normális ember... Kata...

...amikor hazajövök a turnéről, három hónapig nem szólok Emeséhez, és amikor szóra bír, megemlegeti, mert a gyerekek is hallják, azt mondom a legidősebbnek, úgy, hogy a középső is hallja, hogy *azóta nem szeretem Emesét, mióta ő van...* Emesének azt, hogy *a gyerekeknek nem árt, amit teszek, csak neki, az meg nem számít...* megkérdezi, *mit szeretnék*, erre azt mondom, *Katámmal fölnevelni a gyerekeinket*, kérdi, *szeretném-e, ha meghalna*, jó hosszan eljátszom a gondolattal, *azt azért talán nem*, mondom neki jó soká... kérdezi, *mi a szeretet*, egy egész napig gondolkodom, semmire nem jutok, de újra firtatja, *mi az, egy érzés*, válaszolom... kérdezi, *miért csináltam ezt*, egy nap múlva válaszolom, *mert ilyen vagy*, de amikor rákérdez, *milyen az ilyen*, nem tudok semmit megfogalmazni belőle, vonogatom a vállam... aztán mégis eszembe jut egy ok Emese ellen: *Katám okos, te meg nem...* pár nap múlva Katám áradozik Weöres Harmadik szimfóniájáról... fellapozom otthon, Emese kérdi, *hogyhogy most elolvasom*, évekig rágta ugyanis a fületem, hogy olvassam el... mondom, *Kata kedvenc verse...* érdeklődve kérdi, *mi tetszik neki benne...* válaszolom, hát, hogy *olyan érdekes, meg mindig mást mond...* Emese lassan bólint, elvonul...

...kérdi, *miért nem mondtam előbb, amiket most mondok, hogy más iskolába, más orvoshoz szerettem volna vinni a gyerekeket, hogy nem őt szeretem, hanem a testét* (ettől borul ki a legjobban, nem értem, mi más lenne jó... főleg egy nőben... csak nem az idióta gondolataira, megérzéseire vagy a nehezen végrehajtható tanácsaira gondol), *miért hittem el vele, hogy mono-*

gám, hogy jóindulatú, hogy csak autisztikusan zárkózott vagyok... ez előttem is titok, de mióta az eszemet tudom, remekül működik...

...az idők során még annyit sikerül földerítenem, hogy azért hagyom el, ahogy éltünk... láz, vérzés, vastagbélgyulladás, vesemedence-gyulladás (főlöské és egy évig tartó, sterilizálással és gyerekcipelgetéssel tetézt), rühirtás (a végén kiderül: allergia), trombózis, vakbélgyulladások, allergiák, báránymimlő... Emese munkahelyvesztése a beteg gyerek miatt... ez nekem túl sok... igaz, alig vettem részt bármiben, de amennyit láttam, amikor rájuk néztem, az is horror volt, és főleg Emesét látni ezekkel küszködni... meg hát túl fiatal voltam... a pszichológiának nagyon hálás vagyok ilyen fogalmakért, mint apa-érettség, eladósítás, úgy tűnik, nem a lúzerek oldalán áll a tudomány, hanem a normális öntudatosokén, akik tudják, mi nekik a jó...

...kéri, *ne menjünk kettesben Katámmal a táncház-találkozóra, mert Leát csúfolni fogják a zenekarban...* nem esne nehezemre, eddig eszembe sem jutott odamenni, utálok a népzenét, de most azt válaszolom egy nap múlva: *ez nem Lea szégyene, hanem az enyém*, és csak azért is elmegyünk, másnapról Leát gúnyolják a zenekarban az apja szeretője miatt... hihetetlenül jól játszott eddig Lea, év végére semmi nincs a hegedűhöz való tehetségéből, csak remeg a vonó a kezében, Emese nekem meséli, mintha lenne hozzá közöm... én ott sem voltam...

...ez még félmunka, Emese még mindig szeretettel beszél hozzám, óva int, Kata dicsekedve (ezt szeretem benne) bevallotta neki, hogy csak a pénzért csábított el, rendes tőle, hogy szól, de én is trükköztem, úgy tűnik, ez a frigy kölcsönös érdekeken alapul, talán jobb kapocs lesz a szerelemnél... Kata viszont azt meséli a beszélgetésükről, hogy Emese kiabált vele... találkozni akar vele, de Kata fél, hogy Emese bántja... egyszer velem is kiabált nagyon csúnyán: *nézd meg, mit csináltál...* valami ilyesmit mondott, de olyan erővel, mint egy földrengés... biztos a gyerekek öngyilkossági ingerenciájára gondolt, mindhároméra... nekem ahhoz semmi közöm, én ott se voltam... Emese mesél egy viccet a cementről, aki ott se volt az építkezésen, ezért ártatlannak érzi magát abban, hogy összedőlt a ház... nem túl vicces... és nem értem, hogy jön ide... nem is mondtam Emesének, hogy ott se voltam, honnan tudja, hogy ezzel mentegetem magam...

...egy évig a közös pénzünket lopom, hogy fölszereljek egy teljesen új háztartást, vadonatúj, nem pedig használt bútorokkal, mint az első házasságomban... 9-én már egy fillér sincs... a méregdrága bútorokról szóló bevásárlólistát szándékosan a rajzlapok közé hányom, hadd bosszantsa Emesét... aztán egy év múlva, mikor összegyűlik a pénz, bejelentés nélkül lelépek, elviszem a gyerekek dvd-i, Emese könyvei, a zenelemezek közül, amihez kedvem van... de a ruháimat Emesének kell összepakolnia, azokat úgysem használhatja más... aztán fél évig egyáltalán nem jelentkezem, ötvenfős bulit szervezünk Katával, meghívjuk az egész zenészkörünket, élvezzük a szabadságot: nincs gyerek, Kata is az exénél felejtí fél évre a gyereket, úgy érzem, most vagyunk korunk hősei,

olyanok, mint a többiek, most fognak befogadni, a barátaim közt már csak egy-két lúzer házaspár... igaz, a legjobb barátaim elpártolnak tőlem, nem értik a válásomat... sebaj, szerzek újakat... az iwiwen archiválom a gyerekeimet... fél év múlva föl hívom Emesét, kérek *egy napot*, kérdezi, *hoggy értem*, erre leteszem, megint eltűnök két hónapra... akkor előállok azzal, *hajlandó vagyok találkozni a gyerekekkel, ha Katával hajlandók találkozni...* Emese kéri, *ne kényszerítsem őket, mert nem lesz jó a kapcsolatuk Katával...* ahogy hajlandó vagyok találkozni velük, lassan beáll, hogy két-három havonta egy fél napot nálunk töltenek, már aki... Lea sokáig nem, és összesen egyszer-kétszer... Sára is csak időnként... Kata nem bírja Peti fiam – a pszichológusok szerint tőlem és a Katával való kalandomtól származó – idegességét, Peti és Sára füle hallatára mondja, hogy *legszívesebben megfojtaná egy kanál vízben...* Emese családterapeutát szerez, hogyvisne... de aztán a fiam pszichológusához köteleznek elmenni... de nem rossz, a pszichológus felsorolja a kötelességeimet, nekem így könnyebb, van mihez tartani magam... pl. nem szabad sajnálni a gyerektől még a fagyit is, és tulajdonképpen ezt két-három havonta ki is lehet bírni... elköltözésemtől három évet várok a válással, ne legyen olyan ciki, hogy kicsik, már Peti is hétéves... az ügyvéd is felsorolja a kötelességeimet... eszerint fizetnem kell, nemcsak a gyerektartást, hanem a lakásrészletek felét is, különben elveszítem a tulajdonjogomat... lassan változik a pénzhez való viszonyom, már a legszükségesebbeket adnám a gyerekeimnek is, így, hogy Katám fia, Bence mindent megkap... de a számlámat Kata kezeli... még annyi cd-t sem vehetek, mint amíg a régi családdal laktam... viszont van időm olvasni, olvasom a legújabb irodalmi műveket, és domborítok vele, naprakész vagyok... amikor régen Emese kérdezett bármit, direkt érthetetlenül válaszoltam neki, ne kérdezzen, a tudás hatalom, ahogy azt a közmondás mondja... ő meg zavarosakat magyarázott, hogy *a tudás ajándék, a szabadság eszköze, de felelősség és kötelesség is, szóval hogy érthetően kéne magyarázni, hogy még Péterke is megértse...*

...mondta a fiam pszichológusa, hogy szülőtársként kapcsolatban kell maradni, de továbbra is olyan, mintha az igazgatója lennék a társaságnak, csak nem figyelek rájuk, de szerintem sok igazgató csinálja így... két-három havonta már egy egész napot velem töltenek... Kata elmegy otthonról, amikor jönnek a gyerekeim, én főzök nekik tésztát, ez is új az életemben... Kata a találkozásunkig, negyvenegy éves koráig nem volt soha állásban, azóta egy profi kórusban énekel... ágyba viszem neki a reggeli kávé... a gyerekeknek tátva marad a szájuk, Emesét halálra piszkáltam a kávé szaga miatt... Sára szerint Kata nem is vicces, Emese az... Emese vicces? ezt én miért nem vettem észre... én mindig csak sírni láttam... már az is zavaró, hogy folyton érez valamit, de hogy ki is mutatja, brrr... minden normális ember leplezi... a legnormálisabbak nem éreznek, csak gondolnak...

...ahogy múlik az idő, Katával egyre inkább csak a megszokás köt össze, már nem is beszélünk... de hasonszőrűek vagyunk, ő is szereti a kényelmet, nem olyan izgága, mint Emese, ő sem hisz a láthatatlanban, csak abban, amit a kezében tart... ezért nézem el neki, hogy a pénzemre tenyerelt... meg, persze, mert hasonlít anyura... kellemesen tartja a pórázt...

...a válópert én indítom, megéri... de nagyon félek, hogy Emese kitálal, hogy ördögien tökéletes álcát használtam, hogy hazudtam neki... de szinte szó nélkül túri a mesémet az elhidegülésről, csak annyit tesz hozzá, hogy azért van mögötte nő is... meg hogy az elhidegülés nem kölcsönös... szerencsémre a bírónő a felperes oldalán áll, egyetlen fejmosó, kedves oldalpillantásával megúszom... a válóper jegyzőkönyvébe az én szavaim kerülnek... tehát igazam van...

...erre az ördögire egyébként büszke vagyok, egyik kedvenc mondatom a rövid frizurámmal kapcsolatban, hogy: *inkább hasonlítok az ördögre, mint Jézusra...*

...mondanom se kell, hogy Peti hosszú haját növeszt, mint én őrült kamasz koromban...

...lassan fölenged Lea is... amikor nem hívom meg a koncertemre, levadássza a netről, és kér jegyet... szóval megtanulja kezelni, hogy nem figyelek rá... egy kicsit már ő is anyámként viselkedik velem... így egész jó... Sára fanyar humorát nagyon kedvelem, ő a kedvencem a három közül... de Bencével foglalkozom a legtöbbet, hogy imponáljak Katámnak... ő kéthetenként két hétig nálunk van... őt majd Angliában tanítatjuk...

...egyébként a gyerekek beszoktatása is úgy történt, hogy a harmadik évben közöltem, elviszem egy hétre nyaralni azt, aki hajlandó Katával és a fiával jönni... néhány év alatt betörtek... persze kölcsönkapott házban kezdtük, költség nélkül, aztán egyre igényesebb szállást foglalok évről évre, hogy Katámnak ne kelljen főznie se... Lea talán csak egyszer jött, Sára háromszor, legtöbbször Bence és mi ketten... pont jó, mert az egészet megúsztam néhány túrós tésztával meg öt egyhetes balatoni nyaraltatással...

...meg Petivel matekozom a nyolcadikos matek felvételi előtt... Emese magyározik vele, de az nem számít, Emesének szigorúan a körmére nézek, rossz hírét viszem a szüleimnek, amikor kimarad egy hét... jó úgy tenni, mintha csak azért csinálná, mert ellenőrzöm, abban nagyon jó vagyok, hogy azt a képzetet keltsem, a másik semmi, és mégis ő csinálja a munkát, ez esetben csak a nehezebbik részét: Peti a Kata-kalandom óta furcsa, mindenféle kivizsgálást csináltak, végül annyira jutottak, hogy enyhe autista (ő tényleg), reménytelenül diszgráfiás és diszlexiás... Emese keze alatt már csak egy-két helyesírási hiba és a csúnya íráskép árulkodik erről, én meg diszkrétan panaszkodom a szüleimnek, hogy Emese elhanyagolja a felvételire készülést, amikor a rohangálásban nem jut ideje... a szüleim elégedetten konstatálják, hogy nem volt mit tennem, el kellett jönnöm... ez nagyon kell, mert anyunak nagyon fáj, hogy szétment a család... ahogy a vasárnapi ebédeknel mondtuk: az okosnak a buta segít: megcsinálja, az okos meg ellenőrzi és fölmutatja... a matek kötött téma, ebben el tudok igazodni... a legelőnyösebb nekem, egy-két akcióval helyettesítem a sokéves apai gályázást... ilyen az is, hogy elmegyek a ballagásukra... apa az, aki elmegy a ballagásra... Emese meséli, a húgomék is ezt csinálták sok évig a lányukkal... a végén még igaza lesz Emesének abban, hogy ennek kell legyen közös gyökere...

...Emesének a bíróság ugyan megítélte a tartásdíjat, de próbálok ügyeskedni, a pénzen tartani a kezemet, például csak hó végén küldeni, mert szerintem szórja... meg így egyszer majdnem megspóroltam egyhavi tartásdíjat, a következő hó elejére csúszott, csak Emese lefűlelt... Lea szerint, amíg a tanári fizetése volt az egyetlen forrásuk, fagyás, ájulás, minden volt, persze csak Emese, a gyerekeknek vett téli cipőt, kaját, igaz, évekig tésztán éltek, miután eljöttem, Lea láza évekig emelkedett, hízott 45 kilót, kórház, semmit nem találtak, vállvonogatva Emesét okolom, csak ő tehet róla, mert én ott se voltam... szóval az utolsó közös évünkben hirtelen elkezdett érdekelni a háztartáspénz, szerintem egy ötfős családnak elégnek kellett volna lenni naponta kétezer forintnak... igaz, nem vásároltam soha, csak magamnak ebédet, az meg a délutáni fagyival együtt közel ennyibe került, de épp ezért kellett volna nekik mosóporostul, zoknistul, fűzetestül kijönni napi kétezerből... a barátaim mondták, hogy ez hülyeség, de én azóta is ragaszkodom ahhoz, amit a fejembe vettem, mint apu a saját magyarázataihoz, hogy *Emese szórja a pénzt*... Emese nem ártatlan ám: drága ajándékokat vesz, nem jelzésszerűt (Mirandáéktól szappantartót kap ajándékba, ő meg húszezerből vásárol neki, vagy egy héti köteget tízezerrel drágább fonalból), támogat embereket, ügyeket, megsajnál rászorulókat... pazarol... amikor Lea Angliában tanulna, részben nem adok neki pénzt, részben a dédmamai örökségéből adok (apuék Hajni mama házában árát tanulásra az unokák közt úgy osztották szét, hogy én kezelem)... végül eszembe jut a huszárvágás: a ráeső tartásdíjat Emesét megkerülve Leának folyósítom... elégedett vagyok a zseniális ötletemmel, az a mondat van benne, hogy Emese rossz anya, és ez kell nekem, ettől ő rossz anya lesz, bizony... a jó öreg családi technikámat használom...

...egyébként a munkájában is ilyen gondatlanul pazarló, hatszor annyit készül, mint amennyit kéne, egy tanév alatt megtelik egy 16 gigás pendrive-ja... folyton olyan munkát vállal, amihez a vállalkásor nem is ért, de aztán mégis megoldja... olyanokat talál ki, amit senki nem kér tőle, nem törődik a tudomány által lehetetlennek mondott falakkal... azt a baromságot mondta nekem, amikor még a kutatóintézetben cikkeket kellett (volna) írnom, hogy akkor lesz ötletem, ha az axiómákra rákérdezek, ennyire hülye... megszállottságból, ingyen jár éneket tanítani a világ végére, ahol nincs rendes oktatás... betegek jönnek hozzá, és beszélget velük, skizofrénekkal meg autistákkal, és megnyugszanak nála, és nem félt bűnözőket tanítani, állítólag megszelídültek azok is... úgylát csakis ő tehet arról, hogy két órát alszik, senki más... mindig lefűlelte valaki a családból, hogy a kollégái nem dolgoztak ám annyit, mint ő... amikor Petike után visszament egész állásba, és 30 magyarórát adtak neki egy hétre, egy nagy tescós szatyornyi fűzetet javított ki minden hétvégén, reggeltől estig dolgozott mindkét nap, nekem kellett mosogatni, és akkor mondtam azt, hogy ezt én nem csinálom... ez már nem éri meg nekem... állítólag volt eredménye, a nagyon gyenge diákjai is jól érettségiztek, de ez is jellemző, miért kell jól érettségizniük a gyenge diákoknak, ha nem tanulnak, az ő bajuk, Emese helyettük dolgozik, az én rovásomra, nekem kell mosogatni... funkcionális analfabétával lett fővárosi irodalomversenyen harmadik, szép kiejtési versenyre készített egy autista fiút, aki meg se szólalt az iskolában... meg országos má-

sodik helyezést passzírozott ki egy motiválatlan, színektes, gyermekvédelmis, szülőktől elvett lányból, ez is milyen lehetetlen, hihetetlen, zavaros hülyeség... minden normális tanár beletörődik abba, ha egy diák tehetségtelen, semmit nem érdemes vele kezdeni, csak Emese nem... neki botfűlüeket kell tiszta éneklésre tanítani, aztán csodálkozva meséli, hogy a zsűrielnök, aki tudja, hogy a tudomány szerint a botfűlüekkel semmit nem lehet kezdeni, lehazugozta és elküldte a pályáról... mikor ezeket meséli, égnek áll a hajam... ezért félnek tőle és utálják és támadják és nyírják ki... akkor más helyen újakezdi, elképesztő, én már rég kiszaladtam volna a világból... úgy gondolom, csak ő tehet arról is, hogy senki nem akar vele lenni, a férfiak nem bírják, ha egy nő erős és önfejű... Emese túl sok...

...még a válásunk után is sikerül kiakasztania... kiderül, hogy Székely György meditációjára, ami Emese hülyeségének egyik fő bizonyítéka (bár jógázni én is jártam, de az csak torna volt), a geometria PhD-m témavezetője is járt húsz évig, csak épp elkerülték egymást Emesével... és most találkoztak, és a professzornak leesett az álla, mert egy kicsit mást hallott Emeséről, mint amit tapasztalt...

...persze a látomásokból nem mosakszik ki, azok biztosan a hülyeségét bizonyítják... egy jó pszichológus kéne neki...

...a húgomnak meghalt a férje, Miranda a gyerekét, Mirát, mintha csak a kapcsolatokon immár rossz emlékű boss lenne, mely már semmit nem jelent, egyszerűen átpasszolta Emesének, hónapokig ő tartotta, és még a húgom is kapott kétszáznegyvenezer forintot tőle... úgyhogy most Emese gyerekei éheznek... Emese négy hónap után elküldte, de Mira azóta is napokra, hetekre odaköltözik, időt, ételt, figyelmet csikar ki, ruhát, cipőt, lelki nyugalmat, emberek közti békét, becsületet, emberi méltóságot eszik, csakúgy, mint az anyja, épp csak annyit, mint a sáskajárás... persze, a húgom egy kétmillióos vízszámla-adósság rémével csal ki mindenből minden fillért... melyről persze kiderül, hogy jócskán több a valós 36.000 forintnál, mely a támogatások után sem lesz befizetve, és a villany ki lesz kapcsolva, hogy Mira megint mehessen Emeséhez... Mirandának van szállása az új barátjánál, akihez átköltözött, magára hagyva 15 évesen a gyereket... talán nem véletlen, hogy most jut eszembe, hogy Lea tartásdíj-részét nem Emesének adom oda... egyébként én is sajnálom a húgomékat, a lányukat profi kínzógéppé nevelték... Mirandát is azzá tette a férje kényeztetése, a temetése előtt már volt új pasi, ő is, a lánya is próbál magának új talicskát szerezni, ő pasit, a lánya Emesét és Leát, mindkettőt mint anyát...

...nem tudom, mi történt, de mintha lavina indult volna el, amikor eljöttem Emesétől... minden rosszra fordult a családban, és bevallom, nem vagyok boldogabb, mint azelőtt... azelőtt fél nap teli szájjal nevettem, most hiába röhögök ötszörös hangerővel minden poénon, eltűnt az a régi, könnyű derű...

...először az öcsém került egy őt zsaroló és kínzó család fogságába... egy orosz lány interneten kötött pár havi ismeretség után hozzám, egyszer lát-

tuk őket, állítólag csak (a bezzeg) Emese viselkedett velük befogadóan, kedvesen, a többiek gőgösek és barátságtalanok voltak, ezt senki nem vette észre a családból (az öcsémeken és Emesén kívül, utóbbi nem számít)... így, amikor Németországban letelepedtek, megtiltottak Barnának mindennemű kapcsolatot a családjával... talán magukból indulnak ki, attól félnek, hogy pénzt kérnének az öcsémtől... mondjuk Miranda gátlástalanul kérne, ha Emesétől elfogadja a betevő falatra valójukat... most a haldokló szüleikhez sem engedik haza... van egy lányuk, vele zsarolja a feleség és az anyós: ha nem fogad szót, többé nem láthatja a lányát... nemrég sikerült egy titkos kapcsolatot kiépítenie, mert anynyira ellenőrzik még az e-mailjeit is, hogy informatikus létére nem tudta, merte megkockáztatni eddig...

...aztán a szüleim betegedtek meg, egyszerre mindketten... mindkettőnek az agya... nekem kell ápolni őket, mert a húgom, amíg élt a férje, vele gondoztatta őket, most rájuk sem néz, csak ha pénzt, szívességet kér tőlük, azt mondja, azért, mert gyászol... de nem gyászol, hanem pasizik... Mirát nem neveli, hanem magára hagyja vagy elküldi Emeséhez, de közben cirkuszos, miért nincs körötte mindenki, például Mira, Emese, hogy kérdezzék, Ő hogy van... Emesével beszélünk telefonon, nem csak technikai dolgokról, ami az udvarlásom óta példátlan... bár, ismerve őt, el se hinném neki, amit Miráék-ról mond, a szokásos érzelmi túlzásnak gondolnám, ha nem mondaná szóról szóra ugyanezt Lea... Miranda azon felül, hogy egész anyai terhét lepasszolta, cirkuszos, hogy Mira nyilván azért barátságtalan vele, mert Emese ellene fordította, holott – amellettt hogy az együttélés elemi szabályaira próbálják Leával rászoktatni a gőgös, ezért érinthetetlen kamaszt: ne fröcskölje össze vérrel a WC falát, és ne hagyja rajta, ne vágja a betétjét a fogkefék mellé, ne vetessen, főzessen magának olyan, a többiekénél sokkal drágább ételt, amiből majd kedvének megváltozása miatt nem kér, ha van valami finom, ne egye meg mindet, mert többen vannak, ne kérje Emese idejét azért, hogy elherdálhassa, és ne kacagjon mindezen csiklandósan, ne hazudjon, dicsekedjen, fölényeskedjen folyton, hazugsággal ne csikarjon ki magának ruhát, pénzt, szolgáltatást – Emese próbálja épp azt elérni, hogy Mira ne haragudjon annyira az anyjára, hogy anyák napján látni sem akarja... csak szerinte meg kéne beszélniük a konfliktusaikat, Mirát a pszichiátrián kezelik, az anyja erőlteti, mondják ki, hogy beteg, persze tagadja... egyedül Emese mondja neki, *ne akarjon bolond lenni, mert nem az...* ezt mondja az anyjának is, de nem érti, ezt nevezi Miranda ellene fordításnak... mindent, amivel kibújhat a felelősség alól, mindenáron, a lánya mentális egészsége sem drága... Emese vastag tanári idegei ilyen tépettek még nem voltak, többek közt a végkimerültségtől, mert Mirától semmit nem tud csinálni, a türelmét így nem tette még próbára egyetlen pedagógiai helyzet sem, mint ez... ilyennek még akkor sem láttam, amikor gyávaságból (erre Emese döbbsentett rá, mindjárt elmesélem) őket rugdostam meg, hogy könnyebb legyen kitépniem magam szeretetteli körükből... a minap összefutottam Emesével anyu látogatásán, ezt mondta a villamos felé menet: *sajnálja, hogy még nem tudta, hogy azt kellett volna mondania nekem, hogy ne féljek... kérdezte, értem-e, mondtam, nem nagyon... de valami lehet benne... szerinte féltem, azért mondtam olyanokat, amiktől mind*

a négy hátrahagyott ember évekig megbénult... pedig előfordul az ilyesmi, hogy az ember másba szeret...

...odáig megy, hogy most szorult helyzetemben segíteni akar... ez a legellenszenvesebb benne, mintha a holdról jött volna... nem tud arról, hogy az emberek adnak és kapnak... ő nem kér semmit... nem is kap... egyszer mintha erről is beszéltünk volna, valami ajándékról hadovált, hogy az adás is ajándék, minden ajándék neki... még nem láttam nála jobb indulatú embert, csak valahogy nem jól sülnek el a jóindulatú tettei, mindig meg- és kivetik... ezt tettem, teszem én is, amikor még a hallgatásommal is bemószerolom...

...ha valaki, akkor Emese és a lányaim segítenek a szüleim gondozásában... Emesét az öcsémnek a szkájpon csípősen gúnyolja a haldokló apu, mert megfélemez róla, hogy Emese épp mögötte áll...

...az a legidegesítőbb, hogy én aztán remekül meg tudok semmisíteni embereket azzal, hogy átnézek rajtuk, ez a kedvenc hatalomszerző technikám... és Emesével is csinálom évek óta, de egy kicsit se semmisül meg, egyre erősebbnek tűnik...

...beleolvastam a naplójába vagy vallomásaiba, vagy mibe, mutatok néhány esztelen részletet, pl. a két látomását, melyeket egyszer csak kikottyintott nekem is... amikor épp bajban voltam, és valami fogódzót, biztos kiindulási pontot kerestem... itt leírja, azt képzelte, ezzel „segít nekem a helyemről, célomról gondolkodni”, de csak azt érte el, hogy eldöntsem, mielőbb lecserélem egy normális nőre...

Emese naplójából

[...]

Anyámék nem egyszerűen nem szóltak hozzám, ezért olyan döfésértékű szófordulatok között nőttem föl, mint a kurvaistenhúzzonafaszára, melyek közül néhányat alig sikerült – e szöveg miatt – exhumálni a traumák legmélyéből, melyebbről, mint a tetteges támadások emlékét, ahová évtizedekig kiáshatatlanul gyömöszöltem, nehogy aktív szókincsem részeivé, saját lelki mozdulataimmá váljanak. Tevékenységükkel, részben tudatosan, hermetikusan szigeteltek el, eltömték a számat, kivetették belőle a szavakat. Megtanították a világot engem kivetni. Ellenteremtés.

A pszichológia fordítva tanítja: az áldozat a tettes, ő hordozza magában, mint egy kódot, a gyilkot. Bizonyára, elfér rajtam még egy seb, hogy ezzel is engem vádoljanak. Bármennyire szabaddá teszem is magam, látszik rajtam, mit tettek velem. A cselekedetek nyomot hagynak. Minden cselekedet, kitörölhetetlenül (nem mindig jóvátehetetlenül). De az agresszorok, mivel gyávák, sosem csak saját kezűleg dolgoznak. Elültetnek belőle a környezetben is jócskán. Pusztításuk nyomai is tovább pusztítanak: a sebes fejű, testű, lelkű, mosdatlan, elemi viselkedési fordulatokat, szavakat nem ismerő, ember

alakú sötét folttól elhúzódnak, félnek. Ezenfölül már egy-két ellenem hangoló sopánkodó hangsúly, szájrándítás is megteszi, és az emberek nem hisznek többé a saját szemüknek sem. Mert így kényelmes. A kollégáim is csinálják, Péter is. Megéri a manipuláltaknak, az önálló ítéletalkotás fáradalmait ússzák meg velem. Az óvodából is csak a csöndek, figyelések maradtak emlékezetemben, az általános iskolai osztályomban már – biztosan emlékszem – ritkán szólt hozzám valaki.

Azóta ismétlődik ez a képlet. Egyre erősebbnek élem meg, de talán csak egyre tudatosabban. Egyszerre enyhül és erősödik. Erősödik, amikor nem figyelek vagy nem jó felé figyelek, mert pl. egy óvatlan pillanatig kapni akarok, vagy elkeseredem, vagy nagyon örülök, vagy a rossz tapasztalataimba ragadok, azok akadályozzák a tiszta tapasztalást. Megtanultam elengedni azt, ami nem az enyém, amit más tesz, akkor is, ha velem teszi, akkor is, ha szenvedést, nehézséget okoz. Letenni, mint egy besározott ruhát. Átmenni rajta. Azzal neki van dolga. Egyre súlyosabb problémákat vállallok föl, hiszen minden megoldott problémából erő lesz a hasonlóké megoldására. Olyan is van, hogy túl nehéz problémát vállallok föl, olyan is, hogy váratlan-legyőzhetetlen akadályokat gördítenek olyanok, akik nem értik, miért csinálom más-képp, mint ők.

Éberségemen, jelenlétemen múlik, melyik érvényesül, és azon, merre fordulok. Egyik esetben nem tudok szabadulni a szüleim által belém kódolt történésektől, erre rétegződnek az általam hordozott rossz kódok és a környezetem rossz kódjai összeütközéséből szövődő újabb rossz kódjaim. A másik esetben edzés volt, ami otthon történt, ami pedig az életben történik, bevetés, és minden bevetés edzés a következő probléma megoldására. Egyik esetben égek, másokban a tanultakkal tüzet oltok. A második esetben a tanuláshoz célja volt, hogy majd tüzet tudjak oltani. Az elsőben csak oka. A második eset azért lehetséges, mert nemcsak benne, hanem fölötte is vagyok a történéseknek, így rálátok, tudom használni, nem ő használ engem.

A kényelmesek kilöknek maguk közül. Kényelmetlen vagyok. Fejtörést okozok. Aki dolgozik magán, épp ellenkezőleg, de nagyon kevesen, közvetlen köröttem rendszerint senki. (Velük felismerjük egymást azonnal, meg se kell szólalni.) *Egy egy városból, kettő egy nemzetségből*, ahogy Jeremiás próféta mondja. Törvényszerű magány és sorstalálkozások. Felnőttkoromban futottam össze egy nálam két évvel fiatalabb óvodai csoporttársammal, benne megmaradt, hogy amikor a bölcsődéből odakerült, szárnyaim alá vettem, én, bizony, csak valami iránta érzett szimpátiára emlékeztem.

Mindenesetre már akkor tudtam, hogy tanár vagyok. Nem tudom, honnan. De én nem oktató, hanem ősképi értelemben: mindenütt, mindig az vagyok. Az utcán is jönnek tanítványok, megszólítanak, középiskolás koromban csak a bolondok, azt akkor még rossz jelnek tekintettem, úgy értettem, maguk közé tartozónak érzékelnek, nem vettem észre, hogy megnyugodtak, földerültek. De később a bajba jutottak mindig kérdéssel, kéréssel jöttek. A minap összefutottam egy főiskolai csoporttársammal. A közös tanulóévek alatt erősen felé fordultam, segíteni kell neki, éreztem a kényszerét, mint később a szülését. Most mesélte: életmentő volt az, hogy mellettem lehetett, és mondtam, mondtam a belső oldalt. Most megkért, a lányát rázzam helyre. Boldogan. Mindig meg-

örvendezett, hogy rend van. A tanító és a tanítvány megtalálja egymást. A tanító is keresi a tanítványt, és a tanítónak ugyanolyan fontos a tanítvány, mint fordítva. A tanító mindig tanítvány, megszállottan tanul, mindig, mindenkitől, a tanítványtól is. Megtanulja tisztelni azt, akit taníthat, és hálásnak lenni azért, hogy taníthat. Élete értelme.

[...]

Kétélű kard volt verbális, szellemi Kaspar Hauserségem. Tudtam, hogy vagy elpusztít, vagy abba az irányba, amelybe menekülni lehet, megerősít. Az én esetemben ez a befelé volt, mert kifelé elvágták az utat. Megmetszettek, hogy másfelé nőjek. Húszévesen került a kezembe Keresztes Szent János könyve, A Kármel hegyére vezető út, hogy megvigasztaljon: Isten bizalma van irántam abban, hogy ekkora hőfokon éget, tudja, hogy velem dolgozhat gyorsan, kibírom. Még nem is tudtam Isten létezéséről, de ezt értettem a szövegből. Nem okuk, hanem céljuk van a bajoknak. Már csak nevettem, amikor olyanokat mondtak nagyon okosok, hogy azért gyulladnak be az ereim, mert előző életemben tisztátalan, aljas stb. voltam, azért történik velem ennyi baj, mert negatív vagyok. Éreztem, nem lehet igaz, jóindulatú lény vagyok. Tizenhét évesen ki akartam próbálni, milyen gonosznak lenni. Egy szőlősből, ahol hemzsegték a darazsak, egyet megöltem, csak azért, hogy megtapasztaljam, milyen gonoszat tenni. Figyeltem az érzést. Nem esett jól. Fájt, mintha engem ölnének. Pontosabban, mintha magamat ölném. Olyan szúrás van benne, amitől megeccetesedik a halál édessége. A lélek halála fáj. Akkor szereztem reális képet az öngyilkosságról, nem amikor kerülgettem, mert nem volt hová menni kínzóim elől. Akkoriban sok mindent ki kellett legalább egyszer próbálnom, mert másképp nem tudtam volna, mi tartozik hozzám, mi nem.

[...]

Első emlékem, amikor az állami gondozásból (melyet tizenhat éves koromig csak sejtettem, akkor bökte ki részeg apám, aki hozzám nem nagyon beszélt, csak kaptatosan mondott egy-egy árulkodó mondatot) hazavitt anyám, apám rám adta zsiros, talán soha ki nem mosott köntösét, és lefénképezett. Az emlék annyi, hogy *bűdös, piszkos és részeg*. És a fényképezőgép furcsa látványa. A képen metsző haraggal és éberséggel nézek, mint József Attila a dühös képén. Nem kétéves tekintete, nem az időben van. Kértem anyámtól, ahogy apám által szóban rám hagyott verses füzetét is, ezért anyám mindkettőt megsemmisítette.

[...]

Honnan jönnek a fogalmak, ha az ember nem nagyon hallhatja? Mindenesetre még nyolcadikos koromban is rosszul olvasok, beszélni alig tudok, nincs kivel, félnek, undorodnak tőlem. Először a számárpád, utána a zseni a bélyeg, egyiket sem értem. Pedig nem bántok senkit. Nyolcadikban vezetem a karnagyom felnőtt vegyeskarát egy évig, amíg szül és babázik. Mindent megcsinálok, amire kérnek, függetlenül attól, hogy tanítottak-e, hiszen alapvető dolgokat nem tanítanak, még beszélni sem. Az iskola mást jelent, mint a többi gyereknek. Mentsvár és menekülő útvonal, a sok megaláztatás ellenére. Többnyire csak informatív értéke van, lényegében magam szerzek minden képességet. Ebben sok rossz, figyelem nélküli tanár is segít. Néhány tanárom észrevesz, egy-kettő lát is, hálás vagyok érte, mint egy kutya.

Felnőttkoromig – összehasonlítási alap híján – észre se veszem, hogy nem magától értetődő, hogy megmutatják az öltéseket, és én onnan mindent meg tudok csinálni, a ruha kinézetéből újra feltalálom a szabásmintát, megmutatják a simát és a fordítottat, és én kötésmintákat találok ki. Péter a barátainak évekig henceg majd a neki kötött projektív sikkal és Klein-kancsóval, tényleg egy a kint és bent, tényleg ki lehet fordítani saját magán keresztül. A kórust azért tudom vezetni, mert hallottam már kórusművet, öt-hat szólamban hallok, abszolút hallásom van gyakorlás nélkül, nem tudom, hogy ez ajándék, és nem tudom, mit kell vele tenni. Fejben gyakorlok, mert nem merek kimenni többé hegedülni az erdőbe, miután egy gyönyörködő, de meghatározhatatlan szándékú férfi fél órán át néz. Sok a nemi erőszak meg a gyilkosság erre. Nem köt semmi az élethez, sőt évekig mindennap úgy kelek föl, hogy ma véget vetek neki, de aztán mindig történik valami, amitől elbizonytalanodom. Vigyáznak rám. Azért nem megyek az erdőbe, mert valami felelősségfélét érzek. Nem tudom, mi iránt. Fölrajzolom a billentyűket, úgy tanulok zongorázni, hogy tíz-húsz alkalomnál többször nem ülök valódi hangszernél. Tizennégy évesen a kezembe kapok egy gitárt, alig hallottam akkordról, de hallottam már akkordot, kikeresek ötöt, öt perc múlva kísérem A börtön ablakában-t. Hallásból leírom Ramirez Misa criolláját, megtanítom az osztálytársaimnak. A zeneiskolában semmilyen óra nincs a hangszerórán kívül, szolfézs- és zeneelmélet-órák nélkül, önállóan készülök.

Bábjátékot írok, előadom szinte egyedül, azért kapok utána sírógörcsöt, mert teljesen magamra hagynak azok, akik részvételükről biztosítottak. Ott állnak mellettem a paraván mögött, és szórakoznak. Túl erős vagyok ahhoz, hogy akarjanak segíteni, együttműködni. (Még sokáig kínzom magam azzal, hogy engem is be kéne fogadniuk, mire végre elengedem a földet.) Mindig elhervad a saját virágom, mert mindig a másét öntözöm, mint Süssi. Csakhogy ez nem mese, keményen a fejemhez vágják, hogy nem szép a ház eleje. Hamvas Tisztánéi.

Alig olvasok, lopott időben, a külső terhek nyüzsgőnek rajtam, nekem ennyinek is elégnek kell lenni. Minden közvetlenül jön, amikor olvasom, már csak megerősítés, hogy ne tudják elhíttetni velem, hogy bolond vagyok, már csak annyit mond: *nem csak te látod*. Elő se veszem otthon a tankönyveimet, anyám nem is engedi, de magamtól se venném elő, nem mondja senki, hogy a könyvből tanuljunk, talán az iskolában sem... mégis jól szerepelek országos versenyeken, kettőt nyerek is. Csodálkozom, azért neveztem be, mert korrepetálni akartam magam velem, mert nem tudok semmit. Nem álszerénység. Tényleg nem tudok semmit. Eszerint érdemes csinálni.

Nagyon elégedetlen vagyok a zsenizéssel. Nem segít. Nem is úgy van. Én csak kinyújtom a kezemet, lehetőleg üresen és koncentráltan, és jön. Ajándék, nem én csinálom, utána szerencsétlenkedek azzal, hogy megfogalmazzak, bizonyítsak valamit belőle. Olyan matekpéldákat is megoldok, melyek megoldásához nem tudom a szükséges tételt. Nem gyakorlok, tizenkettedikben mégis hallok olyan szakvéleményt, hogy hegedűművész-pályára kellett volna készíteni. Ezek a képességek elúsznak a nem gyakorláson. Másra kell az erő.

[...]

Nyolcéves vagyok, tatai strand, osztálykirándulás, úszom a semmiben, senki nem szól hozzám, megcsúszom a síkos aljon – úszni is majd magam tanu-

lok –, percekig a víz alatt, közben egy nagyon mély, komoly, tiszteletre méltó hang mondja, hogy ennyi volt. De a hajamnál fogva fölemel valaki, mintha mi se történt volna, folytatódik az úr.

[...]

Tizenkét évesen – megfigyeltem, hogy sokaknak jön abban a korban az élethivatás tudatosulása, mert az én elválik a környezettől, ezért a dac is, melyről az életszakaszt elnevezték – nekem két dolog jön, egyik, hogy vigyáznak rám, a másik, hogy én nem vagyok ember, nekem tenni kell azért, hogy az legyenek. A könyvtárostól könyveket kérek, de a kémiai kísérletek, melyeket ad, nem azok, melyekre szükségem van, problémafeldolgozó irodalom kéne, de ezt nem tudom megfogalmazni, csak nem tudok mit kezdeni azokkal a kifelé néző könyvekkel. Elemi megrázkódtatás tizennégy évesen az Odüsszeia, a szépsége lerészegít, rávetem magam az irodalomra... lopom rá a napot...

[...]

Azon tűnődöm, mennyire volt tudatos, ami otthon történt. Anyám tetteiben is fedeztem föl tudatos mozdulatokat. Vannak tiszta pillanataik a legmélyebb hazugságba süllyedteknek is. Kérdés, mit tesznek ezekben a tiszta pillanatokban.

Ugyanakkor minden tett mögött tudatosítatlan összefüggések vannak, melyek mentik az elkövetőt. Anyám indulatát részben megértettem, amikor halála után Teréz néne kibökte, hogy anyám nem édestestvérük volt. A tizenkilenc éves nagymamát édesapja nem adta a szerelméhez, mert az nagy nőcsábász volt. A következő kórótól született anyám három testvére. Egy összezőrdülés miatt két hónapra elhagyta nagyapa nagymamát, ebben az elhagyott időben fogant anyám az első, nagy szerelmétől. Nagyapa hazajött, terhesen találta nagymamát, vállalta a gyermeket, anyámnak élete végéig nem is mondták ezt. Kímélni akarták, azt hitték, jót tesznek ezzel. Nagyon kedvesek voltak vele, de érezte, hogy valami nem stimmel. Hazugságra alapult az élete, nem csoda, hogy nem tudott mást, csak hazudni. Valószínűleg apja és legidősebb bátyja, egyetlen testvére, aki gyerekkorukban tudta a titkot, azt kívánta, bár ne lenne, és ez az akarat tolóddhatott át kettős eltolódással: az adó az apa és a báty helyett anyám lett, a vevő anyám helyett a legkisebb gyermeke, én, aki ráadásul egyetlen lánygyermek és nem kívánt gyermek is. Ez mindenesetre némileg érthetővé teszi a megszállott, olthatatlan gyűlöletet.

[...]

Sára másfél éves, Lea hat. Nincs kertünk, és gyakran a kimenéshez sincs kedvünk, mert semelyikünk nem szeret azon görcsölni, hogy egy csomag papír zsebkendőt, egy fagyit vagy ásványvizet se tudok venni, ha szükség van rá. Hónapok eltelnének úgy, hogy egyetlen felnőttel sem tudok beszélni, négy szemközt évekig nem.

Ági, Péter édesanyja húzódozik a segítségtől, hogy szabadsága alatt két orvoshoz is elmenjek a gyerekek nélkül, pedig mindkét helyen nagyon sokat kell várni. Elállok a kérésemtől, látva, mennyire nem akar. Végül egész szabadságát a gyerekeimmel kénytelen tölteni, míg én egy kórházban vakációzom. Másnap elviselhetetlenül megfájdul a hasam, közben másfél órát cipelem a tizenöt kilós Sárát, hogy elaludjon, de már nem vagyok magamnál.

Lea felhívja Ágit valami más miatt, anyósom üzeni, egyek szódabikarbónát, de attól még jobban fáj, még jobban hányok. Eljön, hogy el tudjak menni or-

voshoz, a körzeti orvos helyette nem ismeri fel a bajt, azt mondja, *ha magának ennyire fáj, menjen be a belgyógyászához.*

Ahogy kiérek a rendelőből, az úttesten elájulok, arccal a betonba fúródom, rendes emberek autóval hazavisznek, a vértől Ági megijed, apósomat odarendeli. Péter természetesen turnézik. Apósom gyalog bekísér a kórházba, melyben nincs műtéti ügyelet. Itt derül ki, hogy perforált a vakbelem, már ileusom van, elindult az orvosilag menthetetlen, irreverzibilis folyamat.

Az öreg Péter ugyan látja, hogy vastagon kakit hányok, hallja, hogy a pánikba eső orvos kijelentő módon helyezi kilátásba a halálomat, nem akarja érteni, utólag muló rosszullétként meséli, amit látott.

Már elhagyom a fájdalmat, érzem, hogy ki-be hullámzom a testemből. Olyan éberség áll elő, mint még soha, tudom, mi történik velem, és határozottan érzékelhető, hogy az Én ki tud menni a testből. Jó ideig azt hiszem, mindenki így hal meg, csak amikor anyám halálát látom, tapasztalom, hogy nem mindenki, van, aki átalszik oda, még ha ébren van is.

Az egyetlen aggasztó kérdést teszem föl magamban, hogy *mi lesz a gyerekekkel.* Az a megnyugtató válasz jön, hogy *nem az orvosok, hanem az abszolút igazság kezében vagyok, ha meg kell halnom, a gyerekeknek lesz jó nevelőanyjuk.* Soha nem voltam boldogabb, mint most, amikor azt érzem, hogy az abszolút igazság kezében vagyok.

Ahogy ezt kimondom, egy sűrűség jön a hátam mögül, és egy képet hoz: holdfényes éjszaka repülök egy szakadék fölött. A szakadék egy tölcserben folytatódik. A tölcser alján egy szem. Ez próbál magához szippantani spirális zuhanással. Ahogy ránézek, látom, hogy nem Isten szeme. Erre egy pillanatra látható lesz az egész lény: tisztátalan állati vonásai és emberi vonásai vannak, és olyan intelligens tekintete, hogy hatalma van. Egy pillanatig zuhanok csak, megállok a levegőben, érzem, hogy most halálpontosan kell AZ IGAZAT mondani, ahogy a nyíllal pontosan középre kell találni. Nem vagyok már gyáva az igazmondáshoz, a Waldorf iskolában pl. az állásom megtartásáért sem hazudtam, amit ki akartak csikarni tőlem, hogy ősztől nem fogok hiányozni egyetlen napot sem (tudtam, a nagyszülőkre ősztől sem számíthatok), hanem bevalloztam, hogy a diagnózistól függ, mi lesz (a vizsgálatot azért a nyári szünetre kértem, mert nem akartam még amiatt is hiányozni tőlük). Pontos kifejezés az ítélet (túlélve inkább: próbatétel). Azt kiáltom egyre hangosabban, trombita-szerűbben: *én nem megyek hozzád, mert nem téged szolgállok, én az Istent akarom szolgálni.* A végén már teljesen trombitahang. És égek a szegycsonttól, hogy nem mondhatom, *szolgálom*, csak hogy *akarom szolgálni.* Akkor pontosan tudom, hogy a jóindulatom semmi, hiszen olyan szűk a látószögem, hogy nem látom az egészet, ezért semmiképp sem hozhatok az egész szempontjából helyes döntést.

Eltűnik a kép, úgy érzem, valami meglett. Mindegy, merre dől a mérleg nyelve. Azonnal megérkeznak a mentősök, akikre három izzasztó órát várt a fiatal orvos, aki kezeit tördelve kért bocsánatot tőlem, hogy nem küldhet taxival át az ügyeletes kórházba, ahol megműthetnek, mert meghalok a taxiban, és akkor őt nagyon megbüntetik, meg kell várnunk a mentőt, ami viszont kórházból kórházba nem hajlandó sietni. Szegény lelkiismeretesen adminisztrálja állapotomat. A műtéti ügyeleten azonban kinevetik, hogy ennyit írt, és el sem

olvassák a papírt, csak hogy ki volt ez a hülye, nem értesülnek róla, hogy már ileuszom volt, ezért másnap délre halasztják a műtétet. Az ultrahangos orvos unottan sorolja a rutinvizsgálat alatt, hogy a beleimben, a méhemben, a májamban, az epémben is daganat.

Másnap fél tizenegykor körülállnak, a főorvos azt mondja: *magát nagy-műtetre altatjuk be, mert itt mindent ki kell venni, tele van üszkös belekkel.* Az orvos szabályellenesen ügyeletessége 48. órájában műt meg. Csak a vak-beletem kell kivenni. De túl hamar kihúzza a gennylevezető csövet, lesz ott egy tályog... amikor visszamegyek megmutatni, behívja egy kollégáját: – *Te, szerinted ez sérv?* – *Dehogy!* – *Na látja!* (Tóték...) Elküld kezelni a szerinte más eredetű daganatokat. Három hónap múlva minden beavatkozás nélkül tökéletesen gyógyulok meg. Teljesül tehát hitem szerint, hogy Isten kezében, nem az orvosokéban voltam. Megértem, hogy ha jó orvosok keze közé kerültem volna, azt hittem volna, ők tették, azért történt így, hogy megértsem: Isten gyógyított meg. Kétszer olyan biztos vagyok azóta abban, hogy szellem (lélek) van, mint, hogy kezem, lábam. Nem a hiszékenységgé, hanem ez a kettős bizonyosság az igazi hit. Bizony, bizony.

Péter akkor kerül elő, amikor már jól vagyok. Miranda és a férje bejön meglátogatni, a sógorom azt találja mondani, *szegény, ne viccelj, én itt most nyaralok, kipihenem magam.* Hazafelé érzékeny Sárám homlokát ráncolva néz a fejem fölé, nem érti, mi változott meg. Minden. Sápadt az ott-on, öt nap alatt teljesen megváltozott a lakás színe, most érzem, hogy mielőtt elmentem, volt valami meleg vörös és kék benne. Legalábbis színekkel tudom leginkább megközelíteni, amit érzékelek.

Októberben – egyetlenegyszer – Ágiékkel közösen kirándulunk, szeretném a karomban altatni, de anyósom leparancsolja a földre aludni Sárát, mint egy bolond, kerülgetem, Ági nem engedi fölemelni. A jelenlétében nincs kényeztetés, az van, amit ő mond. Látom, Péter panaszkodott neki a gyerekek elkaptatására. Egy kullancs Sára hajába megy, egyszerre lesz vesemedence-gyulladás és tüszős mandulagyulladás. 41 fokaláz van. Ritkán rezelek be, érzem, mikor megy le a láz magától vagy a puszta hűtőfürdőtől, de most berezelek, rohanunk a lakhelyünkhöz legközelebb eső (történetesen egyházi fenntartású) gyermekkórházba.

A főorvos asszony cigánynak néz minket, mert Sára az ősök minden színeiből a sötétet örökölte, így bőre, haja, szeme is sötét... az orvos már péntek este, odaérkezésünkkor próbál kikiabálni engem a kórteremből. Összekeveri Sárát a mellette fekvő gyerekekkel, akinek tüdőgyulladása van. Sárát tüdőrontgenre, a szomszéd gyereket vizeletvizsgálatra küldi. Ott hagy hétvégére egy 41 fokalázú gyereket úgy, hogy csak a lázát csillapítják.

Mondom az ügyeletes orvosnak, *otthon kellemesebben meg tudunk halni, nézze meg a gyereket*, erre megnézi a leleteit, én is látom a számokat, 85 a süllýedése, rengeteg genny és vér van a vizeletben, megállapítja a vesemedence-gyulladást és a tüszős mandulagyulladást, amit még én is meg tudok állapítani, köles méretű fehér foltok a torkán, fölír egy erős antibiotikumot.

Hiába kérem, hadd maradjak vele éjszaka, hazaküldenek. Magyarázom, hogy otthon is öt perceket alszik, csak velem lesz nyugodt, hajthatatlanok.

Egész éjjel ordít, reggel felé mondja élete első mondatát a nővéreknek, *karod-ra ülök*. Másnap megengedik, hogy a mellette lévő kisszéken töltssem az éjszakát. Undorral nézik, hogy nem tudok egész éjjel ülve maradni a lábam miatt, elfekszem az összetolt kisszékeken. Egyre lomposabban nézek ki, nem engednek tisztálkodni, Péternek nem jut eszébe leváltani, de most csak Sára a fontos.

Hétfőn jön vissza a főorvos. Nagyon mérges, hogy gyógyítani merészelték Sárát. Amikor Sára sír, ráförmed, ne sírj, te már nagy vagy, holott ő a legfiatalabb a kórteremben, tizenkilenc hónapos, a négy-hat éves gyerekek annyit nyafoghatnak, amennyit jólesik. Leállítja a gyógyszert, hazaküld infectio virosa diagnózissal. A zárójelentésben jóval alacsonyabb számok állnak, mint amiket a leletekben láttam, de nem mondhatom, mert a fiatal ügyeletes doktornőt rúgja ki, amiért megmutatta.

Sára láza másnapra megint 41 fok, Péter sikít, némi hezitálás után ugyanoda viszem vissza, bízva abban, hogy korrigálni akarják a hibájukat. Naiv vagyok. Próbálok beszélni a főorvos asszonnyal, eleinte feszült, de amikor látja, hogy nem följelentéssel fenyegetőzőm, hanem ember voltára apellálok, gúnyos győzelmi mosoly jelenik meg az arcán.

Annyi kezelést kap Sára, hogy megint lemegy a láza, de a vesemedencegyulladás öt éves koráig rendszeresen visszajön, véres, gennyes pisi, ilyenkor bepisil, de mire meglesz a vizsgálat, már kevés a vér és a genny, nem tudjuk elcsípni az aktív fázist.

Egy másik orvoshoz viszem, nem mondja, hogy nem hisz nekem, fáradtan állapítja meg, már mindent látott a pályán, csak azt, hogy *ha igaz lenne, amit mondok, Sára már nem élne*. Valószínűleg azért az antibiotikum előtt is túléltek néhányan ezeket a betegségeket. Pestist túlélők is voltak.

Sára második mondatát halljuk Péterrel, nem sokkal a kórház után a buszon ül az ölemben, magamban imádkozom, folyamatosan, mindig, mindenkiért, főleg azokért, akik másokat (nem azért, mert engem, átmegyek rajta, mint anyám hajtépésén) bántanak, Sára egyszer csak azt mondja tisztán, *Istennek báránya*, és megfordulva rám néz, nem gyerektekintettel. Nincs tévénk, rádiónk, egyetlen diktafonunkon csak Bachot, Monteverdit hallgatunk, ott, ha éneklik is ezt, latinul, én nem beszélek Istenről, tiszteletben tartom Péter hitét, Péterrel is csak egy-két, matematikai vonatkozású felismerésemet osztom meg a Bibliából, mit jelent a hatnapos teremtetés, a nyolcszáz évig élés, miért három a pí, miért kocka alakú Jeruzsálem, éjjel, nem hallhatta a kicsi ezt a két szót így (hacsak nem imádkozta hangosan a nővére, akinek túl kellett az ordító Sárával élnie egy éjszakát, de nem valószínű, hogy a Credót mondta).

Sára nagyon érzékeny, elmegyünk Gyuri bácsihoz, kezdem kifejteni Gyuri bácsinak, miért az *ima a legtökéletesebb meditáció, mert ott minden a helyén van, az ima mozdulata nélküli meditációban az a tévedés visz el, hogy az én keres, de nem, az én csak beenged, és persze nem mindegy, kap-e védelmet ahhoz, amit beenged, mert a démonok szétszedik egy perc alatt, ha nem. És nem mindegy, honnan jön az erő*.

Nem tudom befejezni, rosszul leszek, annyira, hogy hazafelé le kell szállnunk a villamosról, majdnem alá esem, otthon lefekszünk, mert nem tudok állva maradni, imádkozom magamban, hang nélkül, Sára, mint akit kínoznak, jajgat, *ne, anya, ne*.

Sára érzékeli azt, ami máshol van, sír, *veri a bácsi a kiskutyát*, meg *sze-gény Totó sír*, Totó az anyám, felhívom, és tényleg, a gyógyszer mellékhatása a depresszió. Kétéves, hallom, hogy dünnögi, *nincs isten, mit mondasz*, Sára, *semmit, csak butaságokat beszélek*, válaszolja énekelve, mint akit megzavar-tak logikai játék közben.

Lea óvodájában egy fiú csúfolja a nem egészen kétéves Sárát, amiért nem pörgeti tisztán az r hangot. Sára nevet, de másnapra otthon kigyakorolja.

Elképesztő dolgok történnek, az utcán szembejön egy ember, úgy érzem, mondanom kell neki valamit, és belül másfelé megy tovább, örvendezik.

Odajön egy volt tanítványom a zenei antikváriumban hozzám, akit csak egy évig tanítottam a Waldorf előtt a gimnáziumban, neki is tanítvány-arca volt, de abban az évben ez nem nyilvánult meg. Most elpanaszolja, hogy otthagyja a műszaki egyetemet, mert lelketlen; nagyapja, egyetlen szeretetteli családtagja meghalt, ő szakított a barátnőjével, összeomlott. Mondom neki a látomásomat, és hogy a nagyapja nagyon jó helyen van, és ő se féljen, mert vigyáznak ránk, a fiú hadonászik, ez nem lehet igaz, hogy épp most találkoztunk, jön utánam, mint akit megbűvöltek, de gyorsan eltűnők, én is örvendezve.

A lélek (egy szószerű belül) nyugat felé mutat, *menj arra és keresztelkedj meg*. Abban az irányban az első templomban tekintélyes kanonok az atya, mondom neki, *szeretnék megkeresztelkedni*. Nagyon kedves, de ahogy be-szélgetünk, kiderül, hogy rengeteg kutyát tart, és tévét néz család helyett. *Nem hozzá kellett jönnöm*, mondja a belső hang, ezt meg is mondom neki, elképed. Látom, azt gondolja, *épphogy kimenekült, máris újra a sátán markába került ez a lány*.

Megyek tovább abba az irányba, egy református templom van nem sokkal mögöttem, az irodában mondom az adminisztrátorkülsőjű fiatalembernek, *a lel-készt keresem. Én vagyok az*, mondja, megdöbbenek. De érzem, *hozzá kellett jönnöm*. Az első istentiszteleten kérdezem belől, *miért kellett nekem idejőnni*, belibeg egy asszonyka combig érő csizmában, bugyit villogtató miniszoknyá-ban, a lelkész és a segédlelkész kicsöppen a szószék mögül, *ezért*, mondja a lélek.

A lelkészt nem eteti senki, elhagyta a felesége, időnként meghívom ebéd-re, beszélgetünk, elkezd igazán átadott, a Szentlelket közvetítő beszédeket tartani, elmaradoznak a közönséget kiszolgáló politikai utalások, prédikál a gyülekezetben csúnyán tomboló faji megkülönböztetés ellen. Ő keresztel meg. A keresztfiamat is vele kereszteltetjük, a keresztapa fejét csóválja, miért ő. Az összefüggéseket nem mindig lehet látni. A beszélgetések gyakran szólnak a testiség helyéről és jelentéséről, az akaratról, a felismert küldetés tudatáról, a szeretet, a szerelem és a vágy különbségéről, nem malackodok, hanem az ősi tanításokat és közvetlen szellemi tapasztalataimat osztom meg, úgy érzem, ezekről beszélni kell.

A lelkész elhatározásra jut, hivatalosan elválik a feleségétől, aki már rég elhagyta. Nagyon tisztán bevallja, hogy nem szerette úgy, ahogy kellett volna, csak a karrierjére figyelt, az egyházi bíróság felmenti. Aztán nagyon tisztessé-gesen feleségül veszi a leányt, akivel szerelmi viszonya szövődött, ne tessék semmi rosszra gondolni, igazi lelki kapcsolat ez, tudtommal az esküvőig csak az, de ehhez tényleg csak Istennek és nekik van közük.

A gyülekezet meglincseli ezen a ponton, kap tőlük egy fenyegető hangú, rosszindulatú levelet, hogy távozzék. Valódi okuk, hogy politikailag, eszmeileg nem a bájjuk már.

Sajnos, az ifjú segédlelkész pletykálgat, célozgat, öntudatlanul keveri a másik lelkésznek a mérget. Amikor vége lesz, megbánja, de jóvátenni nem tudja. A segédlelkész is elkerül, odahívna egy olyat, akit lehet mozgatni. Minden fiatal otthagya a gyülekezetet, a közösségi élet szétesik.

Következő tavasszal kitalálom, hogy menjünk el nyaralni, mert még sosem voltunk, Péter minket nem vitt sehová, nélkülünk mulatott. Ahogy kimondom, érzem, hogy baj lesz a harmadik babával, akit ekkor még csak tervezünk. Péter nem mondja, hogy nagyon szeretne még egy gyereket, de én igen, ő pedig nem kényszeredetten, hanem elszántan egyezik bele. Ha a legkisebb jelét mutatná a kétségének, nem mennék bele. Mikor minden nyilvánvaló lesz, és már könnyű okoskodni, a „barátaim” és Péter kedvese egy hullámhosszon kérdik, *hogya szülhettem egy ilyen embernek három gyereket*, hát így. Azt hazudta, hogy akarja. Vagy tényleg akarta.

Annyira megőrülnek a gyerekek, hogy nem lehet visszaszívni. Adódik is alkalom olcsó utazásra, kiderül, hogy Péter minden évben elvihetett volna nagyon olcsón minket a kutatóintézet volt szakszervezeti üdülőjébe, Balatonfüredre, ahová a kollégái jártak családotól, csak nem szólt nekünk, nem akart velünk veszködni.

Elgondolkodom a megérzésen, az a homályos aggodalmam, hogy megint trombózt kapok terhesen a napon. Meg kellett mindkét lábamat műteni a baba előtt, ez az első alkalom, amikor már jöhet, érzem, hogy áldás van az estén, de nem figyelek erre, mert még nem értem meg, hogy függ ez össze a többivel.

Miközben szeretkezünk, Péter kérdezi, *már lehet?*, de én aggodalmaskodom, *ne, mert félek, hogy baj lesz a Balatonnál*. Ekkor – nem tudok másképp fogalmazni – Isten megnyitja a belső látásomat, hogy *idenézz, te bolond*: két angyal lebeg fölöttünk, körbevéve bennünket, a tenyerüket előretartva bicikliznek a kezükkel. Sarkon fordulnak és elröpülnek. Nem olvastam erről semmit, nem tudtam, hogy az előretartott tényérnek mi a jelentése.

Másnap azt álmodom, hogy fiú ikreket szültem. Isten meg akart áldani, és én nem fogadtam be, hanem okoskodtam, méghozzá anélkül, hogy tudtam volna, mi lesz. Ugyanis a következő évben, amikor másodszor és utoljára nyaralunk (csak a többiek, én a háztartást és a gyerekeket intézem), valóban terhesen megyek a Balatonhoz, ott rájövök, hogy tejérzékeny vagyok, attól gyulladt be mindenem, ereim, belem, bőröm, abbahagyom a tejfogyasztást (az állományjavítókat is beleértve), és a lábaim tökéletesen rendbe jönnek, gumi-harisnya nélkül szaladgálok a gyerekek után a parton.

Folyton azt imádkozom, hogy legyen meg a Te akaratod, és mégis az én akaratom lesz meg, ami – ebből is látszik – akkor sem lehet jó, ha jót akarok, hiszen nem látom a dolgot megfelelő helyről, túl kicsi a látószögem.

Ezután tíz hónap embargó jön: az első két gyerekkel nagyon könnyen terhebe estem, de most olyan dolgok történnek, amik azelőtt soha. Határozottan értésemre adatik, hogy most nem lesz gyerek. Végül elmegyek a nőgyógyá-

szomhoz, *biztos valami baj van*. Nagyszerű ember, ennek megfelelően kitúrták maguk közül a szülészetről, onkológusként dolgozik.

Mindig tömeg volt nála, de most üres a várószoba, s ahogy feltűnik a folyosón, látszik, hogy valami baja van, a háta szinte derékszőgű. A nővérke olyan tiszteletlenül beszél vele, hogy rá kellene ütni a szájára. Kiderül, hogy balesetet szenvedett, eltört a gerince. És dolgozni jár még. De szörnyen depressziós lett. A keze úgy remeg, hogy alig tud írni, nyilvánvaló, hogy nem tud már semmilyen beavatkozást végrehajtani.

Bemegyek hozzá, engedem, hogy megvizsgáljon, és elmondom neki a két látomást, mondván, *ha hiszel, felépülsz*. Sírva a nyakamba ugrik. A nővérke a történet eleje óta nagyon sír, látom, többet nem fog szemtelenkedni. Amikor onnan kijövök, érzem, hogy Isten feloldotta az embargót, de még nem esem teherbe, csak a következő hónapban. Így karácsonyra írják ki a babát. Első gyermekemet születésnapomra, másodikat névnapomra, harmadikat karácsonyra kaptam. Ez Isten humora. És szeretete. Mert ajándék mind a három.

Azóta különös élményem, hogy ezeket a történeteket el kell mesélnem ennek-annak. Csak akkor mondom, ha úgy érzem, kell az illetőnek. Csodás meglepetés mindig: vagy nagyon jó lökést ad annak, aki hallja, mert jókor jön (én biztos soha semmit nem tudok magamtól jókor tenni), vagy megretten tőle, és ez ugyanolyan fontos. Olyan is van, aki elteszi, mint reggel az uzsonnát. Péter nevet, *bolond vagy te*, de megkérdezi, *milyen volt a két angyal*. Később részben emiatt vesztem el őt, keményen eldönti, hogy ez hülyeség, és vele együtt én is az vagyok.

[...]

Mennyire elszigetelt jelenség az enyém? Mindenesetre felnőtt koromban is rendszeresen hasonló tapasztalataim vannak. Nem dicsekvésből, és a világban a számomra maximálisan elérhető *megtűrt* minősítés teljes elfogadásával, zárólag a történet helyes értelmezése kedvéért közlöm előjáróban, hogy nyolc éve figyelem: átlag fél jeggyel jobb érettségi jegyet szereznek nálam a tanulók, mint iskolámban a többieknél, úgy, hogy nem szadizom őket, és a kollégák azzal vádolnak, emelt szintű követelményeket támasztok. Én is látom, hallom a többiek érettségi feleleteit. Ahogy megjelenek ebben a szakgimnáziumban, eddig példátlanul sokan érzik meg bennem az ellenséget. Szájhúzogatóssal, beszélésekkel hangolják a diákokat. Egy kolléga, aki folyton ugyanazt a mondatot ismétli: *még sosem volt úgy, hogy valahogy ne lett volna*, és szülés előtt gyilkos kutyát szerez majd, *„aki megeszi a szomszédot”*, nem tud úgy elmenni egyetlen osztály mellett sem, hogy ne szóljon egy-két rossz szót ellenem... Törhetem a fejem, miért ennyire fontos nekik. Hiába bujkálok. Vannak osztályok, akik egyáltalán nem látnak ezektől a mérgező véleményektől, csak érettségi után térnek észhez, mint valami rossz álomból, a banketten körülvesznek, és kérdeznek, kérdeznek. Van, aki akkor sem. *Nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja*, ezzel indokolják furkálásukat a kollégák, ellenem hangolt szülők. Elfelejtik, hogy a közmondás folytatódik: *kivéve, ha féreg van alatta*.

Egy osztályban remekül haladunk az öt-hat érdeklődővel (ennél több ritkán van itt), és húzom magam után a megúszókat (ezekből is legalább öt-hat van minden osztályban, ők a kettést célozzák meg, és nem is kaphatnak többet,

legfeljebb hármast, amit én passzírozok ki belőlük, nem veszik észre, hogy a tudást szalasztják el). Itt gőgös, mert szép és sikeres aranylábú focista, kézilabdások is vannak, akik szűk körben működő receptjeiket mindentudónak, mindenhatónak gondolják, minden gondolkodtatási kísérletemet receptjük elleni merényletnek. Ehhez a háromfős csoporthoz csapódik három labilis családi háttérű anarchista, akiknek mindegy, milyen célpontra állhatnak bosszút az egész világon. Nem figyelnek, nem tanulnak, plázáznak, beszélnek, pimaszkodnak, más se dolgozzon. Remekül érzékelik a tantestület kirekesztő légkörét. A tantestületi maffia helyi szervezeteként meghatározzák az osztály hangulatát. Az osztály többi tagját nem érdekli semmi, befolyásolhatóak. Az erőviszonyok gyeplőjét kézben tartva az óráimon komoly munka folyik, bár sok energia megy el a tanári háttér miatt. A mindenhatók és az anarchisták följelentenek olyan, iskolában szokatlan dolgokért, hogy az informálás-számonkérés rendjébe mester-inas munkát keverek, így fájdalommentesen, sokkal hatékonyabban tanulnak, tizenegyedikben, a kis érettségien olyan ötösöket adok, melyek az egyetemen is azok lennének.

Az osztályfőnök tehetséges, de a vele szembeni elvárásokat be nem váltó titán részben alkoholba menekül, részben azzal szerez hatalomérzetet, hogy rendszeresen kinéz magának egy gyengének feltételezett kollégát, mindig nőt, és addig mesterkedik, amíg ki nem rúgatja. Ekkor megvan a győzelemérzete. Ezért minden, védencétől jövő feljelentéssel egyenesen az igazgatóhoz megy, meghallgatásom nélkül. Tudja jól, arra alkalmasak, hogy hangulatot keltsenek ellenem, akkor is, ha semmi nem igaz belőlük. A diákok hamar rákapnak az ízére, látják, milyen látványos eredményt lehet ezzel elérni az életben. Nevelés felsőfokon, az iskola mint kígyógyár. Szerbiába viszi őket kirándulni, ez nagy tanári lelkesedésre vallana, de utána mesélik a diákok, egyetlen józan percük sem volt. A szalagavatón holtrészegen táncol majd ötszáz ember előtt, a szülők nagy fölszabadulására, *végre egy jó fej tanár*, hallom a közönség soraiból. Többen alkoholistaként kerülnek ki majd az osztályából.

Az órámon figyelő tanulók folyamatosan mondják, hogy nem igaz, amit a maffia mond, ezeket különböző módszerekkel elhallgattatja. Egyesek rossz magatartásjegyet kapnak *széthúzásért*, szerinte a maffia tevékenysége közösségi munka, a színjátzó kör, ha én vezetem, széthúzás. Egy kitűnő tanuló – óvatosságból más indokkal – e szorongattatás miatt távozik az osztályból. Van, akit csak kiküld, ne rontsa az egyenvéleményt. Próbálok beszélni vele, azt mondja, nem áll velem szóba, mert a barátai (engem csak az ő szavaiból ismerő ivócimborái) azt mondták neki, hogy megsértődöm és bosszút állok. Hiába mondom, hogy nem az én szokásom e kettő, a kivetítés észlelésétől túl messze van. Bezárja a fülét, elmondom, de ő nem hallgatja meg a történetek én-féle verzióját. Egyetlen kilencedikes órát látja, az Apokalipszis könyvén megtanuljuk, hogy van jelentés. Elámul a motiváltságomon, de hiányolja a számonkérést, szerinte a sárga meg a fekete lóból dolgozatot kéne íratnom. Mondom neki, *nem az volt az óra célja, hogy informáljam őket a fekete ló mechanikus azonosíthatóságáról*. Nem érti.

Tizenegyedik végén, a kommunikáció föl vételére tett sikertelen kísérletem után anélkül, hogy egyetlen vádra válaszolhatnék, összegyűjti a szülőket. Az iskolába vezető úton egy ősz öregember mélyen meghajlik előttem, és azt

mondja: *Dicsértessék a Jézus Krisztus!* Felszabadultan megyek tovább, azt üzenik, nem kell félnem.

Nem tudhatom, ki kinek a szülője, gyakorlatilag zsákot húznak a fejemre. Nem tudják, hogy akkor is tudok tájékozódni, ki kicsoda, ha ilyen gyáván elbújnak. Ha fizikailag is zsákot húznának rám, a hangjukból tudnám. Érzem ugyanazt a kisugárzást, ami a gyerekükből árad. A fogadóórákon egy sem jelentkezett. Egy diák az anyukával együtt jött, föláll, mindenki előtt kijelenti, hogy a vádak hamisak, az órákon színvonalas munka folyik. Az osztályfőnök elküldi anyástól. Két mondat után látom, hogy észérvekkel most sem megyek semmire. Egyetlen indokuk a rossz hírem. Föl se tűnik, hogy azt ők keltik. Körben forog az érvelésük, de nem hallanak, az indulatoké a szó. Hallgatok. Elveszik az osztályt, az igazgatóság nem mer megvédeni, fél az osztályfőnöktől. Utána beszélnek a főkolompós anyjával, megdöbben az igazságon, a fia mást mesélt.

Az igazgatóhelyettes a fejemhez vágja másnap, hogy *nem vezénylek minden óra elején osztály vigyázzt*. Szerinte ezért lehet velem ezt tenni. Nem nagyot téved, a szokatlanság a kulcsszó. Szokatlan = rossz. Bár annak idején épp a belső munkáért hívtam ide, egy fecskét nyarat csinálni, amikor ez élesen ütközik a külső megközelítéssel, már nem áll mellém. Kijelentésétől háromnapos ideggyulladásom kapok, egyik lábamat combból nem tudom mozdítani. Persze járok dolgozni. Az igazgató segíteni akar, megparancsolja, hogy csak a tankönyvet használjam, szorítkozzak a központi tananyagra. Mert a pluszba kötnék bele. Nagyon kedvesek velem a folyosón az elvett osztály tagjai, megalapoznak a három valóságérzékeben megsértett sportoló kivételével, az anarchisták jönnek majd panaszkodni, milyen rosszul jártak, a következő tanár nem engedi őket gondolkodni, magoltat. Még az érettségi dolgozatban is vannak olyan jelentésrétegek, melyeket nem fogad el, pedig belefér az értelmezői keretbe. Kettes-hármasra érettségiznek, minden másból is. Széthullik az osztály, a tanulói egyénként is. Sokat tanulok a történetből a kígyókról. Vektorra én fordítom az erőket, gyűlöletükből is jó erő lesz: tanulság.

A pszichológia így teszi föl a kérdést: mit tehettem volna, tehetnék másképp, hogy ne taszítsanak ki? Nem tetszik a kiindulópontja: az érzetet célozza meg a valóság helyett, okot a cél helyett. Mert szerintem az a kérdés: egyáltalán ezt kell-e elkerülnöm, ezzel kell-e foglalkoznom? Ehhez kapcsolódik: mi az okuk, egyáltalán okuk van-e? Nem inkább céljuk? A kolléga baja, ha maga nem tud gyümölcsözőt tenni, ezért csak megakadályozni tudja más gyümölcsözését. Érzetet szerez valóság helyett. Nekem ezzel nincs dolgom. Átmegyek rajta. Lerázom a lábamról a port, és folytatom. Persze jön utánam a sár, a rossz hír. De majd lekopik. Vagy nem kopik le, mert újra és újra rám verik, akiknek ez megéri. Sárosan is lehet dolgozni. Illés áldozatát meg kell locsolni, jó vizesre, mert különben nem jut el a tudatokig, hogy az Úr tüze. Ez célja, és nem oka a lincselésnek. Nem az a cél, hogy engem megalázzanak. Arra semmi szükség, ennél lejjebb nehezen kerülhetnék a teremtésben.

Amit teszek, hogy a túlélés termelte erőket kifelé, feladatvégzésbe fordítom, fölállalak szokatlanul nehéz helyzeteket, embereket. Egy-két fiatalkori kísérlet meggyőzött arról, hogy nem érdemes a saját örömömben fordítani. Az öröm, ha nem ajándék, hanem öncél, vidámpark-öröm, hamar kín, vagy ami még rosszabb, erőtlenség lesz belőle, mely fölszívja az örömet, mint egy kulacs vizet a

sivatag homokja. Az én értékem egy grammal sem több, mint amennyit tehetek a világért. Tudom, hogy nagy erőm irritálja azokat, akiknek nincs. A munka sikeréért tehát elbújok, semmi különösnek, ha kell, hülyének tettetem magam. Tudom, a semmilyeneket megtűrik. Nem működik, azok számára, akik közelről látják a munkámat, hamar kiderül, hogy az ellenkező oldalról jövök, ellenkező irányba mutatok. Mert a leghazugabb ember sem teljesen vak, részben látja, mi történik, csak aztán agyonmanipulálja az információt, hogy lepleit megtarthassa. Én soha nem azt nem értettem, miért nem szabad magamnak mindent elvenni, hanem hogy minek kellett idejönnöm, mit kell itt tennem. Fordítva, mint az emberek köröttem.

Eleinte elhittem a pszichológiának, hogy azért iktatnak ki, mert érzik rajtam a sebzettséget. Nagyon tévedtünk, kedves pszichológia. A sebzettség és bármilyen más fogyatéka a hasonlóság otthonosságának érzetét kelti bennük, nem ez tehát az ok. Legfőljebb lehetőség, melyet, ha kell, ki is aknáznak. Az agresszió örömrézetéért minden sebzettet megkínoznak. Agressziójuk az áldozatokénál sokkal nagyobb félelmet, sebzettséget takar. Az agresszorok áldozatai első sorban saját maguk. Értük kell imádkozni. Ami előlötti, komoly tettelegességre sarkallja őket, az, ha a másságban érték van. Ha érték nélküli lenne, senkit nem zavarna. Mindenféle bolondéria elnézhető, ha nem veszélyezteti a néző egójának önértékelését. Az ego semmi mást (magasabbat biztosan) nem tud elviselni magán kívül. (És magát se, de ezt szinte mindig kivetíti, keres egy nála tisztábbat, és embert áldoz a tisztasága, magasrendűsége, sőt, sokakban a „csak én vagyok, és más nincsen” érzetért.) Minél élesebben más, annál rémületesebb, annál inkább kiüti őket a valóságérzékükből, a komfortigényükből, eddigi, átlagoshoz igazítható tapasztalataikból szőtt, megszokott összefüggéseikből, melyekhez természetesen hozzátartozik rengeteg probléma, összefüggés tudat alá gyömöszölése. Ha a ráborított leplet már a létezésemmel is kihasítom, nem csoda, ha már létemtől is fenyegetve érzik önérzésüket, biztonságérzetüket. Igaz, csak érzet, nem valóság, amit tapasztalnak. Ezért veszélyes. Ezért kell elpusztítaniuk. A pusztítás lesz benne a valóság, illúziójuk így valóságba kapaszkodhat, a valóság vérét szívhatja. Épp fordítva, mint a teremtésben: itt a teremtetthez: tárgyhoz alkotják az (ál)okot, a(z ál)jelentést.

Az osztály elvételét még erősebb kítaszítás követi, kollégák évekig azt választják megszólításomra, hogy velem nem beszélnek. A versenyeredményeim vagy a mindennapi kitartó munkám, esetleg a maffia legyengülése folytán termett nyitottság a tanulóiban, mely tiszta légkörben elhangozhat, hogy *én vagyok az egyetlen tanárunk, aki figyel rájuk, hogy fölmelegszenek az óráimon*, nem is tudom, talán mind együtt; egyszer csak már a lincselést vezénylő osztályfőnök is visszaköszön, akik nem beszéltek velem, válaszolnak a *hogyan vagy* kérdésemre, sőt, praktikus ügyekben ők szólítanak meg. Tűzszünetet, ki tudja, talán békét köt jelenlétemmel a társaság.

[...]

Most? Olyan dolgokat hozok ki a gyerekekből, amelyeneket a többiek nem, a tehetséges, a nagyon gyenge és a bajban lévő diákok körém gyűlnek. Sok a munka, bőséges a gyümölcs. Megfigyelem, hogy a fogyatékok nem úgy vannak, mint a magasugrásban, hogy Pistike csak fél métert tud ugrani, hanem Pistikében van valami akadály, ami elzárja a fejlődését. Ha ezt megérzem,

elmozdítom, Pistike attól fogva rendesen tud működni. Ugyanezt tapasztalom a skizofrének és autisták esetében, ha ráérezek a gócra, el tudom mozdítani, legalábbis egészen működőképes lesz. Követ görgetek. Csöndesítettem már le dühöngő skizofrént így. Velük az a baj, hogy nem elég egyszer ezt tenni, folyamatosan kéne ahhoz, hogy folyamatosan működni tudjanak. Folyamatosan figyelni kellene rájuk.

Egyetlen kígyó (magát – általában az önzés – gyengesége folytán mások esélyeit titkon romboló erőknek átadó én) sem tudja megállni, hogy ne mélyessze fogát a nyakamba, abban a pillanatban, ahogy meglát. Muszáj nekik, talán sokuknak öntudatlanul. Nem kerülhetnek el. A legerősebben az bizonyítja ezt a muszájt, ahogy anyám magzatkoromban ki akart magából bökni. Bizonyára találnánk olyan pszichológust, aki megmagyarázná, hogy akkor is én hoztam magamra a frászt. Kérdeztem tőle, *mi az a lyuk a combomon. Egy kő megszúrta*, hazudta, szokás szerint, meg kellett tanuljak tévézni: mögötte látni, mit tagad le, így most mögötte láttam, amint küszködik a hosszú ír horgolótűvel izzadtan, bősziúten. Mert ütközópont vagyok a világuk és egy másik létmód között. Góg nélkül mondom, nem az én művem, és nem is magamnak kaptam, ami ebből a létmódból gyümölcsöző. Sőt, amit én a középpont nélkül tettem ehhez, csak akadály: félelem, elégedetlenség, koncentrálatlanság, ügyetlenkedés, elhamarkodott, átgondolatlan szavak, tettek, fölösleges indulatok. Sajnos hagyok eltakarítanivalót a gyerekeimre is. Hebehurgyálkodom, felfortyanok, rossz tapasztalataimból indulok ki, egyes dolgokban könnyörtelenül szigorú vagyok, persze, csak míg nem figyelek eléggé. Olyankor másoktól is megkövetelem a jó szándékot, odaadást. Ezek is megfordultak a fejemben mint hibáim, melyekért kivetéssel büntet a köz.

A kutyák, szatírok huszonéves koromig támadtak meg, míg megtanultam azon is átmenni. A kígyókkal nagyon lassan boldogulok. Eleinte kinyírnak. Péter is, amint az önzése kerekedik felül, szelíd természetét meghazudtoló vad mondatokkal, tettekkel pusztít négyünket. Később előfordul, hogy a vissza nem ütés (Jézus receptje) megszelídíti, áthangolja, egyszer csak abbahagyja a furkálást, végül egészen jó kollégája lesz mindenki másnak is. Egyre nehezebb helyekre küldenek. A feladatot érzem növekedni, nem a ledolgozni való penitenciámat, persze senkitől nem sajnálok egy kis kárörömet afölött, hogy embertársa előző életéből valamit hozott a füle mögé. A barátaim, akik nem értenek ebből semmit (nem bírnák el, nem mesélem nekik, csak a legszükségesebbet, azt is ötven fölött), azzal vádolnak, én választok nehéz helyzeteket, mert negatív vagyok. Az eleje igaz, a tűzoltónak a tűznél a helye. A negativitás már látszat, a mások kezeitől is védett, jó pozícióra épített életből nézők negatívnak látják a védtelenségben és gyűlöletben edzett tűzoltót, mert kormos. A pozíció felől mindig is negatívnak fog látszani. Csak aki tudja, hogy én vagyok a munkadarab, az látja, hogy a gyümölcsöt kell nézni, nem a ruhámat. Nem a ruhám a gyümölcs. A ruhám az áldozat. A gyümölcs kint van. Kint és bent mindig egy lesz benne, ha igazi gyümölcs. Nem a mérete számít, hanem ez. Egyre nagyobb kígyófészekbe küldenek. És a kígyók megszelídülnek. Nem bújnak ki a bőrből, észnél kell lenni, de ártani nem tudnak.

Megütköznek minden mozdulatomon barátok, ellenségek, ahelyett hogy örülnének, hogy valaki olyan – számukra lehetetlen – munkát végez el, ami

hiányzik a közösségből. Mindent fordítva csinállok, akkor jövök, amikor baj van, akkor megyek, amikor minden rendben. Azok felé fordulok, akiktől mindenki elfordul. Egymás fogyatékosságait el kéne néznünk, sőt segítenünk kéne azt kiegyenlíteni, csinnadratta nélkül a másik mögé ugrani, el ne essen, hogy ami egyen-egyenként bennünk a többiekénél több, virágozni tudjon. Az egoista ember sajátosságokat fogyatékoságnak lát, mert nem hajlandó belülről, teljes összefüggérendszeréből, csakis egy általa meghatározott, egójával megragadott cél felől nézni. Vaknak lenni nem praktikus, tehát fogyatékos. Ha nem innen nézné a közösség, nem mankót adna alájuk, hanem tisztelné, talán a vakok belső látása sokkal mélyebben kifejlődne attól, hogy nem bélyeget, hanem feladatot kapnak. Az egész kapna valamit attól, amit csak a vakok tudnának. Így a vak csak szemtelen polgár. Úgy is él, méltóság, cél, gyümölcs nélkül. Csak példa, így van pl. a kirekesztéssel is, ha a másságok pozitív összefüggéseit megtalálná a többség, és nem nézne bele mindig hiányt a kisebbség másságába, a másság akár adhatna is az egészhez. Harci oldal helyett helyük lehetne az embereknek. Ahol gyümölcsözhetnek.

Nekem a pszichológia *„Rázd meg magad és menj tovább, mosolyogj, mert te teremted magadnak a valóságot”* tanítását szajkózzák, vissza is követteztetnek, amit már tényleg csak a vulgáris tudomány tesz: *ha nem somolyogsz, nem dolgoztad ki magad*. Ajkam somolyra igazítása, legfeljebb a múlt önkényes átértelmezése, hogy legyen min somolyogni, mint a magam kidolgozása? Rosszallják, hogy nem vagyok hajlandó a problémákat megoldásuk helyett szőnyeg alá söpörve vigyorgni a szeretetlenségem. Csak a szeretet fölött örvezem, és csak ha jó felé mégy, biztatásul mosolygok, ahol szeretet nincs, ott szomorú vagyok. Megkockáztatom, hogy a világnak jelen állapotában szüksége van siratásra, pontosabban ébresztésre a jóllakni, győzni akarás hamis eufóriájából. Hamis, mert az effajta jóllakottság-érzés is ellenteremtés: azért az eufória, hogy a győzelem látszatával, képzetével győzzenek. A fölénynek mindig csak a képzetét szerezhetik meg, valódi és abszolút érték ebben nincs. Az ilyen győzők a pozíciót választják az én kidolgozása helyett. Kellenek ébren lévő emberek tudatosítani a két világ közti választás szabadságát és felelősségét. A magukat középre tevőknek önmaguk a mércéjük, ezért el se tudják képzelni, hogy nem magamért sírok. Már gyerekkoromban is tudatosult, hogy nem az a bajom, hogy engem bántanak, mert jelentéktelen, kicsi féreg vagyok, hanem hogy a világban fordított rend érvényesül. Ez az abszurditás az elviselhetetlen. Sára lányomból Péter távozása után nyolc évvel tudom kihúzni, miért haragszik annyira az egész világra. Kifejti, *azért akarja megölni magát, mert ebben a világban a jó embereket kifosztják és megtapossák, a gazok meg élnek, mint Marci Hevesen*. És vég nélkül sorolja a példát a környezetből, családból. Rettegve imádkozom folyamatosan. Hogy vegyék észre, mindez edzés a feladatukhoz, hogy a hozzá kapott erőt tanulják meg jól használni. Ezenfölül csak azt tehetem értük, hogy ügyetlenségemet – mint főzéskor az alapanyag másodosztályú voltát – belekalkulálva viszonylag követhetően megyek előttük, a kígyókat (mint a krumpli rohadt részeit) kikerülve nekidőlök a feladataimnak. Van szeretet. Amit én hozok. Amit Sára hozhat. És azzal meg is kell elégednie. Nem szabad félnie, csak az egzisztenciáját, legfőljebb a testét tudják elpusztítani.

Ha csak engem kéne kiiktatni, nagyon egyszerű lenne. Sokakat, Pétert, az anyámat, bátyámat, kollégáimat kísértgeti ez a megoldás. A baj felmutatója a bajhozó. Mert a baj észleléséig akkor sem jutnak el, ha szól a vészharang. Valami örült rontja a hangulatot. El kell hallgattatni. Mi lesz, ha kiiktatjátok a baj kimondását? Az önzésükben fetrengőkért kiáltozom, hogy nem ez a rend. A somolyom félrevezetne, azt jelentené, minden rendben van. Nem hazudok. Persze a sírás az öntudatlan csecsemő szintjén jelzi a bajt. Vállalom: csigalassan és csak ritkán jutok a tudatosság ennél komolyabb szintjére. Még ma is csak sírni tudok, ha belefáradok a világ disszonanciájába. Az emberek megzavarodnak, megbántódnak tőle; nekik semmi közük a világ disszonanciájához, minek verem hát a fejükhöz. Ők csak kényelmesen ráfekszenek már meglévő külső erőkre. Nagy előszeretettel keverik össze a sírást a nyafogással: a belső munka külső bűnbakkal helyettesítésével, a bűnbak okozta akadályok sorolásával. Elfordulnak. Ha nem látnak, talán nem szorongatja őket. Az a gyanúm ébredszik, hogy mindenki siratásra és biztató mosolyra szorul. Ezek megférnek, mindkettő azt jelenti, Te vagy fontos, nem én, nem az enyém, nem az érzet. Nem nyafogás és somoly, erőtlenség és tévelygés. Próbálok az ember felé mutatni. Ennyire futja.

A nyám ötvenéves koromig, haláláig akart megölni.

Sokáig azt hittem, magam vagyok a teremtésben, ilyen gonoszság még a mitológiában sincs. De ahogy kiláttam kívülről rám zárt világomból, kiderült, nagyon is sokan járnak hasonló cipőben. Az ő kedvükért fújok ébresztőt. És agresszoraikért, meg azokért, akik tétlenül vagy tehetetlenül nézik maguk körül a gyengék kínzását, meg azokért, akik a közhangulat-diktátorok egy-két befogadó pillantásáért rá is sóznak a kínzottakra. A nézőpontom segíthet: innen gyönyörűen látszik, hogy ezt másképp is lehetne.

Nem bűnökről óhajtok beszélni. A személyiség alakulásáról, akaratról, énről, túlélésről, anyagi, lelki és szellemi

kapcsolatáról szolgálok tanúsággal, érdekes gondolkodnivalóval. Arról, mit jelent embernek lenni.

A fikció nem minden értelemben reális: a valóságban Emesén kívül roppant kevésbé reflexívek a szereplők. Akkor is, ha okosak (Péter, Árpád, Teofil stb.). Itt azt halljuk, mit mondtak volna, ha gondolkodnak, ha legalább megfogalmazzák a problémákat. Talán éppen a megfogalmazás hiánya miatt történhetett így.

Maszkom: Nem mese e mese utal arra, hogy hihetetlen és bizonyíthatatlan ilyen sötét titkokról beszélni. Másrészt segít megértetni, nem a szereplőket kárhoztatom, épp ellenkezőleg: ugyancsak maszkba bújtatott nevüket azzal mosom tisztára, hogy történeteikkel szeretni tanítok.